

HRVATSKI VOJNIK

Broj 215. Godina V. 21. studenoga 2008. www.hrvatski-vojn timer.hr BESPLATNI PRIMJERAK

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SLO € 1,80 • SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

Obilježena 17. godišnjica
stradanja Škabrnje i Vukovara

TJEDNIK MINISTARSTVA OBRANE

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović

(zeljko.stipanovic@morh.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić

(vpintar@morh.hr)

Zamjenik glavnog urednika za Internet:

Toma Vlašić (toma.vlastic@morh.hr)

Izvršni urednik: Mario Galić

(mario.galic@morh.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir,

(marija.alvir@morh.hr), Leida Parlov,

Domagoj Vlahović

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotograf: Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)

(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić, Damir Bebek

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo

tel: 3784-937

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić

Marketing i financije: Igor Vitanović

tel: 3786-348;

fax: 3784-322

Pretpлата:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb

(za: Služba za odnose s javnošću i informira-

nje), devizni račun u Zagrebačkoj banci

30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.,

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:

Služba za odnose s javnošću i informiranje),

žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj

165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pret-

platnike da nakon uplate kopiju uplatnice

pošalju na adresu TISAK trgovačko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

Tisak:

Tiskara Zelina d.d.,

K. Krizmanić 1, 10380 Sv. I. Zelina

Naslov uredništva:

MORH

Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.

252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojniki.hr>E-mail: hrvojniki@morh.hr

Naklada: 5800 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2008.Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

U talijanskom gradiću Braccianu održan 19. međunarodni filmski festival vojnodokumentarnog filma "Vojska i narod"*Petominutni spot o hrvatskim Oružanim snagama proglašen je odlukom međunarodnog žirija najboljim u kategoriji promidžbenih filmova, što je dosad najveći uspjeh...*

Strana 4

Uskoro u tisku najnovije izdanje Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata posvećeno Vukovaru*"Grad je bio meta: bolnica, Dom umirovljenika..." radni je naziv najnovijeg izdanja Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata, koje govori o agresiji JNA i srpskih snaga na Republiku Hrvatsku te o srpskoj okupaciji Vukovara 1991.*

Strana 8

Brigadir Stjepan Cifrek, vojni izaslanik RH za Rumunjsku i Bugarsku*Od trenutka svog dolaska nastojao sam razviti dobre odnose ne samo s mjerodavnim ustanovama zemlje primateljice, nego i sa svim vojnim izaslanicima akreditiranim u Bukureštu i Sofiji. Suradnja s OS obje zemlje je dobra, intenzivna, kvalitetna i raznolika...*

Strana 12

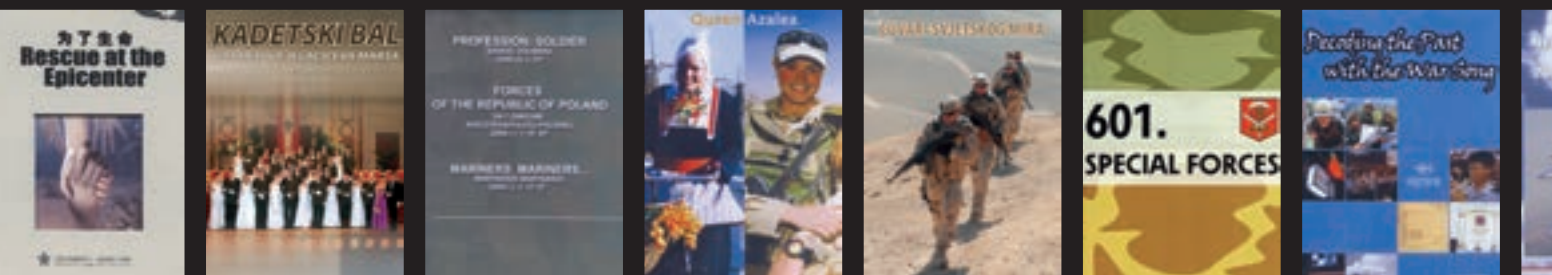
Kompaktne podmornice stižu*Europski konstruktori podmornica čvrsto vjeruju da će uskoro na svjetskom tržištu biti ponudene vrlo sofisticirane nenuklearne, kompaktne podmornice, koje će cijenom biti dostupne i financijski manje moćnim mornaricama*

Strana 22

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

U talijanskom gradiću Braccianu održan 19. međunarodni filmski festival vojnodokumentarnog filma "Vojska i narod"

Spot o hrvatskim Oružanim snagama najbolji promidžbeni film festivala

Iako su do sada već nekoliko puta na ovom festivalu osvajali posebne nagrade za filmove vojne produkcije, ove godine predstavnici hrvatskih Oružanih snaga imali su osobiti razlog za zadovoljstvo i ponos. Petominutni spot o hrvatskim Oružanim snagama proglašen je odlukom međunarodnog žirija najboljim u kategoriji promidžbenih filmova, što je dosad najveći uspjeh, kako Službe za odnose s javnošću i informiranje MORH-a tako i Odjela hrvatskih vojnih glasila, u čijoj je produkciji rađen

— Vesna PINTARIĆ, snimio Željko STIPANOVIĆ —

Već nekoliko godina zaredom Hrvatska sa svojim filmovima vojne tematike sudjeluje na međunarodnom filmskom festivalu vojnodokumentarnog filma "Vojska i narod", koji se svake godine održava početkom studenoga u talijanskom gradiću Braccianu nedaleko od Rima. Iako su do sada već nekoliko puta na ovom festivalu osvajali posebne nagrade za filmove vojne produkcije, ove godine predstavnici hrvatskih Oružanih snaga imali su osobiti razlog za zadovoljstvo i ponos. Petominutni spot o hrvatskim Oružanim snagama proglašen je odlukom međunarodnog žirija najboljim u kategoriji promidžbenih filmova, što je dosad najveći uspjeh, kako Službe za odnose s javnošću i informiranje MORH-a tako i Odjela hrvatskih

vojnih glasila, u čijoj je produkciji rađen. Uspjeh je to veći što je konkurencija bila iznimno jaka. Na festivalu se natjecalo dvadeset i šest država, s pedeset filmova nominiranih u nekoliko različitih kategorija. Projekcije su se održavale u prostoru časničkog doma Topničke škole talijanskih oružanih snaga, gdje su ga svečano i otvorili predsjednik festivala general Giorgio Zucchetti, zapovjednik Topničke škole general Pippo Filipponi i gradonačelnik Bracciana Giuliano Sala, a festival se već tradicionalno održava pod pokroviteljstvom talijanskog predsjednika i načelnika

■ Festival "Vojska i narod" svečano je otvorio general Giorgio Zucchetti a na njemu se u nekoliko različitih kategorija natjecalo 26 zemalja

Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Italije. Hrvatske Oružane snage predstavile su se na festivalu s četiri videouratka u različitim kategorijama. Riječ je o filmovima "Čuvari svjetskog mira", koji govori o doprinosu naših snaga u mirovnoj misiji u Afganistanu, i "Kadetski bal - uz taktove Jelačićeva marša" s jedinstvenom temom sudjelovanja naših kadeta na tradicionalnom časničkom balu u Beču, kratkom promidžbenom spotu "Hrvatske Oružane snage" te petominutnom povijesnom osvrtu na vrijeme Domovinskog rata "Zadar - Maslenica 1993". Prva tri redateljski potpisuju djelatnici Odjela HVG-a, a posljednji Ivica Matešić i Bernard Kotlar. Sva četiri su popraćena s velikom pozornošću, a u kvalitetu naše vojne videoprodukcije nakon osvojene plakete za najbolji film u kategoriji promidžbe te posebne nagrade u kategoriji povijesti autora Matešića i Kotlara više zaista ne trebamo sumnjati. Postignuto je još draže kad se vidi kako većina zemalja sudionica, osim što ima daleko dužu tradiciju u vojnoj videoprodukciji, ima i, za naše poimanje, nevjerojatno ekipirane i brojne timove i odjele koji rade samo na tom poslu, da prateću tehniku i logistiku kao i financijske mogućnosti i ne spominjemo. Za usporedbu, spomenimo tek da, primjerice, Brazilci i Rumunji imaju stotinjak zaposlenih djelatnika u odjelu videoprodukcije, Nizozemci gotovo šezdeset, Švicarci i Izraelci blizu pedeset, Belgijanci trideset i pet, Južnoafrikanci dvadesetak... a Hrvatska tek tim ljudi koji se može izbrojiti na prste jedne ruke, ali koji daje sve od sebe da se hrvatske Oružane snage i na ovaj način predstave svijetu u što boljem svjetlu. Treba li tome još što dodati?! Naravno, bilo bi nekorektno reći da se ne vide razlike u kvaliteti između naših filmova i filmova zemalja koje imaju i ulažu u videoprodukciju daleko više od nas, no upravo su ovakvi festivali prava mjesta da vidimo gdje smo i pokušamo ispraviti eventualne propuste. Ipak, unatoč našim skromnim ljudskim i tehničkim uvjetima - ne zaostajemo. Činjenica koja potkrepljuje tu tvrdnju jest i naša osvojena nagrada. Veliko je to priznanje hrvatskoj vojnoj filmskoj produkciji, koja je prepoznata i na međunarodnoj razini, pridonoseći i na ovaj način pozitivnoj promidžbi svojih Oružanih snaga u svijetu. Iako je nama naš uspjeh najveći, najviše razloga za slavlje imali su predstavnici Nizo-

■ *Hrvatskoj vojnoj filmskoj produkciji nagrada za najbolji promidžbeni film dosad je najveće priznanje na ovom filmskom festivalu*

■ *Zapovjednik Topničke škole talijanskih OS general Pippo Filipponi uručio je plaketu za najbolji promidžbeni film načelniku Odjela HVG-a Željku Stipanoviću*

zemske, čiji je film "Kraljica Azalea" proglašen najboljim filmom festivala, i to zaista zaslužno. Međunarodni žiri, u kojemu su bili predstavnici Pakistana, Njemačke, Austrije i Italije, imao je prilično težak posao. Ipak, nizozemski film predstavljen na festivalu, u kojemu je na jedinstven način prikazan sklad ženstvenosti i vojničke profesije, bio je zaista vrhunski uradak koji se nije mogao previdjeti.

Dodjela zaslužnih plaketa i pehara predstavnicima nagrađenih zemalja održana je u kinodvorani Topničke škole, a za najbolji promidžbeni film uručio ju je načelniku Odjela hrvatskih vojnih glasila, Željku Stipanoviću, zapovjednik škole, general Pippo Filipponi.

Završni govor na zatvaranju festivala ponovno je održao general Zucchetti, koji je izrazio nadu da na jubilarni 20. festival "Vojska i narod" dogodne svi sudionici ponovno krenu putem koji će ih dovesti u Italiju. Nadamo se, i hrvatske predstavnike. U svakom slučaju, dat ćemo sve od sebe, kao što to uvijek i činimo kada je u pitanju promidžba naše vojske. ■

Obilježena 17. godišnjica stradanja Škabrnje

Zločin koji nikada nećemo zaboraviti

"Ovdje su ubili nevine i nenaoružane ljude samo zato što nisu htjeli otići iz svojih kuća. To je bio prestrašan zločin, koji nikad neće zaboraviti ni ova Vlada ni sve buduće vlade", istaknuto je na komemorativnom skupu

Tomislav BRANDT

Komemorativnim skupom, paljenjem svijeća i polaganjem vijenaca pokraj spomen-obilježja masovne grobnice i glavnoga križa na mjesnome groblju, te misom u mjesnoj crkvi u Škabrnji je 18. studenog obilježena 17. godišnjica mučnog stradanja 43 civila i branitelja. Broj škabrnjskih žrtava tijekom višegodišnje okupacije povećao se na 80, a još je šestoro mještanina nakon rata poginulo u eksplozijama zaostalih neprijateljskih mina. Vijence su pokraj spomen-obilježja na mjestu masovne grobnice položila mnogobrojna izaslanstva. U ime Ureda Predsjednika RH izaslanstvo je vodio brigadir Mladen Fuzul, u ime predsjednika Hrvatskoga sabora potpredsjednik Sabora Ivan Jarnjak, a u ime premijera i Vlade ministar Božidar Kalmeta. Vijence su položila i svijeće zapalila i izaslanstva Zadarske županije, grada Zadra, predstavnici udruga proisteklih iz Domovinskog rata, te izaslanstva općina i gradova Zadarske županije.

Na komemoracijskome skupu postavljene su fotografije 86 ubijenih Škabrnjana, a okupljenima su govorili predstavnici Sabora, Vlade, Zadarske županije i drugi.

Potpredsjednik Sabora Ivan Jarnjak tom je prigodom rekao kako se i danas sjećamo trenutaka boli u Škabrnji 1991., kada on kao ministar unutarnjih poslova nije mogao pružiti pomoć. "No, bili smo svjesni da Hrvate nitko i nikada nije i neće moći pokoriti", istaknuo je, dodajući kako patnju Škabrnje moramo doživljavati kao patnju cijeloga hrvatskog naroda i kako s ovog skupa ne upućujemo poruke mržnje, ali pamtimo da je srpska vojska ovdje počinila jedan od najtežih ratnih zločina. "Taj masakr nećemo zaboraviti, kao što nećemo zaboraviti ni 15 000 drugih koji su ugradili svoj život u temelje samostalne Hrvatske", rekao je Jarnjak.

Ministar Božidar Kalmeta rekao je kako nam svaki njegov dolazak u Škabrnju uvijek vraća slike iz 1991. godine. "Ovdje su ubili nevine i nenaoružane ljude samo zato što nisu htjeli otići

iz svojih kuća. To je bio prestrašan zločin, koji nikad neće zaboraviti ni ova Vlada ni sve buduće vlade", istaknuo je ali i poručio da ne treba živjeti samo u prošlosti. "Žrtve neće biti zaboravljene, ali moramo živjeti sadašnjost radi budućnosti. Prošlost nam ne smije biti grč i ne smijemo nikoga mrziti, a trebamo se okrenuti razvoju. Škabrnja će dobiti novu sportsku dvoranu, vodu, sadržaje za mlade i za starije. Time ćemo se najbolje odužiti onima koji su dali život". Ratni zapovjednik samostalnoga Škabrnjskog bataljuna Marko Miljanić istaknuo je da su škabrnjski branitelji i mještani prije 17 godina pokazali primjerom kako se brani i voli domovina. Okupljenima su govorili i zadarski župan Stipe Zrilić te predsjednik Koordinacije udruga iz Domovinskog rata u Zadarskoj županiji Ante Martinac. U programu obilježavanja 17. godišnjice stradanja Škabrnje sudjelovalo je također oko 200 hrvatskih ratnih vojnih invalida i njihovih obitelji iz Osijeka. ■

Obilježen Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991.

Vukovar je Lijepa Naša, Vukovar je moja Hrvatska

I ove su se godine u Vukovaru okupili brojni građani Hrvatske i šire kako bi se prisjetili tragedije otprilike sedamnaest godina...

snimio D. TOH

— Marija ALVIR —

Vukovar je Lijepa Naša, Vukovar je moja Hrvatska" naziv je komemorativnog programa ovogodišnjeg Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. I ove su se godine tim povodom 18. studenoga u Vukovaru okupili brojni građani Hrvatske i šire kako bi se prisjetili tragedije otprilike sedamnaest godina, a počast vukovarskim žrtvama odali su i najviši državni dužnosnici na čelu s predsjednicima Republike Stjepanom Mesićem, Sabora Lukom Bebićem i Vlade Ivom Sanaderom. Nakon komemorativnog skupa u krugu vukovarske bolnice, kolona sjećanja uputila se do Memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata, gdje su položeni vijenci i zapaljene svijeće te je služena misa zadušnica.

Molitvu za poginule nakon polaganja vijenaca kod spomen-obilježja te polaganja ruža na grobnice pokopanih branitelja i civila, predvodio je nadbiskup đakovačko-osječki mons. Marin Srakić.

Predsjednik
Republike

Stjepan Mesić izjavio je u Vukovaru kako se nakon dosadašnje obnove može nazrijeti stari, prijeratni sjaj toga baroknoga grada, ali je, kako je ocijenio, gospodarstvo ostalo nepokrenuto. "Vukovar mora ponovno postati grad proizvodnje i izvoza", poručio je Predsjednik.

Predsjednik Hrvatskoga sabora Luka Bebić istaknuo je da je Vukovar bio i ostao simbol Domovinskog rata i otpora Hrvatske srpskoj agresiji. "Vukovar se danas obraća budućnosti s povjerenjem, i to je jamstvo njegove opstojnosti", rekao je, dodajući kako je Vukovar sedamnaest godina nakon Domovinskoga rata postao svjestan svojega značenja i povijesne veličine i doprinosa opstojnosti Hrvatske.

"Ono što u Vukovaru danas vidimo je hrvatsko zajedništvo ljudi koji su u taj grad došli iz svih krajeva Hrvatske, Bosne i Hercegovine, ali i inozemstva", ocijenio je u koloni sjećanja predsjednik Vlade Ivo Sanader,

dodajući kako je iz godine u godinu sve vidljivije da se u Vukovar ulaže. Hrvatska, prema njegovim riječima, ulaganjima u Vukovar uzvraća tome gradu za sve što je učinio u Domovinskom ratu. "Vukovar se branio i svakim danom više kojim je odolijevao nadmoćnijem neprijatelju, bio je dan više ostatku Hrvatske u pripremi za obranu i pobjedu u Domovinskom ratu", ocijenio je Sanader.

Vukovarska gradonačelnica Zdenka Buljan je istaknula kako Vukovar ima pravo tražiti da mu se uzvрати sve ono što je dao za hrvatsku slobodu i neovisnost. Vukovaru je još potrebna potpora i pomoć da bi bio prepoznatljiv "kao razvijen grad i mjesto tolerancije i ljudi koji su preuzeli odgovornost za svoju slobodu", rekla je vukovarska gradonačelnica. U spomen na sve poginule i nestale hrvatske branitelje i civile u obrani Vukovara 1991. niz Duna je u sklopu projekta "Svjetlosna rijeka sjećanja" u večernjim satima iz brodica vukovarskih brodara pušteno stotine upaljenih lampiona. ■

Uskoro u tisku najnovije izdanje Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata posvećeno Vukovaru

Grad je bio meta

"Grad je bio meta: bolnica, Dom umirovljenika..." radni je naziv najnovijeg izdanja Hrvatskog memorijalno - dokumentacijskog centra Domovinskog rata iz kojeg donosimo najzanimljivije izvatke, a koje govori o agresiji JNA i srpskih snaga na Republiku Hrvatsku te o srpskoj okupaciji Vukovara 1991.

Ante NAZOR, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata

Dovođenjem novih pojačanja za napad na Vukovar, JNA je 30. rujna službeno započela "Operaciju Vukovar". Njezine snage grupirane su u dvije operativne grupe - Sjever i Jug, s linijom razgraničenja na rijeci Vuki. Operacija je planirana u Generalštabu OS SFRJ u Beogradu, čiji je načelnik bio general pukovnik Blagoje Adžić, a zapovjednik operacije bio je general potpukovnik Života Panić, zapovjednik 1. vojne oblasti (armije). U žestokom napadu JNA je uspjela 1. listopada osvojiti Marince te okružiti Bogdanovce i blokirati "kukuruzni put" prema Vukovaru. Time je braniteljima presječen put opskrbe, a Vukovar se od tada nalazio u potpunom okruženju. Sljedećega dana, 2. listopada, JNA je okupirala i selo Cerić, a hrvatski branitelji krajnjim naporom odbili su snažan napad na Vukovar. Taj dan drži se jednim od najkrvavijih dana u bitki za Vukovar.

Potom je 5. listopada krajnjim naporom odbijen i snažan napad JNA na selo Nuštar, koje postaje presudna točka za obranu Vinkovaca, kao i za očekivani proboj prema Vukovaru. No, prvi veći pokušaj hrvatske vojske i policije (Antiteroristička jedinica Lučko i specijalne postrojbe MUP-a RH iz Slavenskog Broda i Vinkovaca) da 13. listopada oslobode selo Marince i deblokiraju cestu prema Vukovaru nije uspio.

U snažnom napadu JNA i srpskih paravojnih postrojbi, iz šume Đergaj na Lužac i dio Borova Naselja 16. listopada probijene su linije obrane. Tom prilikom poginuli su Blago Zadro, zapovjednik 3. bojne, i Alfred Hill, zapovjednik vojne policije u Vukovaru. Ipak, branitelji su borbama "prsa o prsa" uspjeli spriječiti presijecanje vitalne komunikacije Vukovar - Borovo Naselje, a sljedećeg dana u protuudaru su "očistili" naselje Lužac, uništili neprijateljski pontonski most na Vuki, prodrli u dio šume Đergaj te zarobili veće količine streljiva i oružja, uključujući i tri tenka, od kojih su dva uspjeli izvući i koristiti se njima u obrani.

Obruč oko Vukovara sve više se stezao, a pomoć braniteljima mogla je doći samo iz pravca Vinkovaca, jer je sva sela prema Iloku do sredine listopada okupirala JNA. Zbog čvrste blokade braniteljima Vukovara počelo je ponestajati streljiva, a i njihov umor bio je velik. Nedostajale su veće svježije snage za zamjenu, a broj poginulih i ranjenih povećavao se svakim danom. Konvoj Liječnici bez granica, čiji je dolazak u Vukovar 19. listopada JNA pokušala iskoristiti da dodatno ugrozi položaje vukovarskih branitelja, izvukao je 113 ranjenika i na-

kratko poboljšao uvjete u bolnici. Nasuprot tome, JNA je neprestano dovodila nove snage i, dakako, nije imala problema sa streljivom.

Jedan od ključnih uspjeha u napadu na Vukovar JNA je ostvarila 2. studenoga prodorom u Lužac, naselje između Vukovara i Borova Naselja, čime je ugrozila povezanost i opskrbu ta dva grada. Istoga dana propao je novi pokušaj Hrvatske vojske da oslobodi sela Marince i Cerić i prekinu blokadu Vukovara, a branitelji Bogdanovaca odbili su napad oklopništva i pješništva JNA. Nadgledajući iz šume Đergaj napad 51. mehanizirane brigade JNA na Lužac, 3. studenoga poginuo je general major JNA Mladen Bratić, zapovjednik Operativne grupe Sjever, odnosno zapovjednik Novosadskog korpusa JNA. Borbe za Lužac nastavljene su, a 9. studenoga Zapovjedništvo operativne grupe Vinkovci, Vukovar i Županja izvijestilo je da su u naseljima Lužac i Budžak obrambene snage bile prisiljene povući se na pričuvne položaje. Za obranu Vukovara nastupili su kritični trenuci. Kritično je bilo i kod Lipovca, na granici sa Srbijom te na granici između Hrvatske i BiH, gdje je JNA nagomilala svoje snage.

Ogorčene borbe za selo Bogdanovce, jedinu isturenu točku obrane Vukovara, vođene su sve do 10. studenoga, kad su JNA i srpske paravojne postrojbe okupirale selo i masakrirale zatečeno stanovništvo. Istoga dana srpske snage izvele su napad iz smjera Lušca na Priljevsku cestu sa svom zauzimanja nadvožnjaka prema središtu Vukovara i spajanja sa svojim postrojbama koje su djelovale na Trpinjskoj cesti, a u Vukovaru su zauzele područje Milova brda i Slavije te odvojile Mitnicu od užega središta grada. Obrana Vukovara presječena je na dva mjesta, a branitelji su sabijeni u tri odvojena džepa. Načelnik Glavnoga stožera HV-a Antun Tus izjavio je 12. studenoga da je jugo-vojska tijekom vikenda uspjela ući u dva dijela Vukovara, ali da se nije probila do središta grada. Nastavljajući sa silovitim napadima, JNA je do 13. studenoga zauzela VUPIK-ov silos u Priljevu i time konačno presjekla put između Borova Naselja i Vukovara. Istoga dana hrvatske postrojbe su iz smjera Nuštra opet pokušale osloboditi selo Marince i deblokirati Vukovar, ali je JNA odbila njihov napad. To je bio posljednji pokušaj Hrvatske vojske da probije put do Vukovara i spasi grad od okupacije, koja se, s obzirom na golem nerazmjer u odnosu snaga i naoružanja između branitelja i agresora, činila neizbježnom.

Tako je i bilo. Znatno brojnija i nadmoćnija jugo-vojska, u čijem su se sastavu borili pobunjeni Srbi iz Hrvatske i

ostale paravojne srpske postrojbe, slomila je herojski otpor malobrojnih, opkoljenih branitelja i u ponedjeljak 18. studenoga 1991. okupirala najveći dio Vukovara. Sljedeći dan, 19. studenoga, okupirano je i Borovo Naselje. Manji dio hrvatskih branitelja nastavio je pružati otpor neprijatelju do ranih jutarnjih sati 20. studenoga, a neki branitelji povukli su se iz Borova Naselja 23. studenoga.

Tijekom nekoliko dana, zapravo noći, uoči konačne okupacije Vukovara, dio vukovarskih branitelja i njihovih zapovjednika, kao i glavni zapovjednik obrane Vukovara, uspjeli su se u skupinama probiti iz grada na slobodni teritorij. Većinom su krenuli samoinicijativno, kad su izgubili svaku nadu u pomoć izvana, želeći time svoje najmilije poštediti gledanja kako ih muče i ubijaju, ali i spriječiti da i oni dožive istu sudbinu. S njima je u proboj otišao i manji dio civila. Dio njih nikada nije stigao do cilja. Neki od branitelja izišli su iz grada da bi pokušali skupiti pomoć i vratiti se u Vukovar, ali u tome nisu uspjeli. Izlazak -

prema procjenama, nekoliko stotina - hrvatskih branitelja i civila iz Vukovara u raznim probojima prema Nuštru poseban su dio vukovarske drame. Mnogi branitelji dvojili su, otići u proboj ili ostati u gradu i biti zarobljeni. Obje odluke bile su itekako teške i opasne.

Branitelji koji, također zbog brige za svoje bližnje i ranjene, nisu otišli u proboj ostali su 18. studenoga prepušteni na milost i nemilost neprijatelju. Bez streljiva, informacija i sustava zapovijedanja nisu više mogli pružiti ozbiljniji otpor, a s nastavkom obrane samo bi dodatno ugrozili živote civila i ranjenika u skloništim. Zbog toga su započeli pregovore s oficirima JNA i dogovorili predaju pojedinih dijelova grada, uvjetovavši svoje trenutačno "polaganje oružja" jamstvom JNA da će osigurati nesmetan odlazak civila i brigu o ranjenicima.

S okupacijom grada uslijedila su masovna smaknuća hrvatskih branitelja i civila te pljačka i progon civilnoga pučanstva. Izdvajaju se Hrvati, odvajaju muškarci od žena, domaći Srbi upiru prstom i prokazuju svoje susjede u "Borovo-Commerceu", "Veleprometu" i na drugim mjestima, gdje su odmah ubijani. Razulareni srpski vojnici provodili su u djelo riječi iz pjesme - "bit će mesa, klat ćemo Hrvate" - koju su pjevali marširajući razrušenim vukovarskim ulicama.

Nešto se žestoko događalo protekle noći. Gotovo svi pričaju o masovnim streljanjima zarobljenih Hrvata i ranjenima iz vukovarske bolnice. "Nožas smo ih od sedam uveče do jedan ujutru ubijali na Ovčari i Petrovoj gori", priča krupni bradonja iz Smedereva dok pije jutarnju kafu i puši na dugačku muštiklu. "I to baš danas na moju slavu Svetog Arhangela. Joj, da si čuo kako mole, cvile, plaču i tvrde da oni nisu ni na koga pucali i da nikog nisu ubijali." Mnogo opširnija u opisivanju streljanja bila je izvesna Dragica-Daca iz Novog Sada. Međutim, reče mi da je zabrinuta jer se svi koji su streljali na Ovčari sad hvale time. Tela pobijenih zatrpao je buldožer. Ubice su brižljivo opljačkale žrtve: prstenje, burme, lančiže, ručne časovnike. Svi mi tvrde da je i Šljivčanin ubio nekoliko zarobljenika da bi video kako mu funkcionise novi skraženi automat AK-74. Kapetan Miroslav Radiž i ostali komandiri četa složili su se da je načinjena velika greška, odnosno da je trebalo diskretnije pobiti zarobljenike. "Nisam imao dovoljno mojih ljudi za ovu akciju te sam morao da angažujem ove pijane dobrovoljce. Sad že zbog njihove brbljivosti o ovome svi da znaju, i da znaš, neže ovo ispasti na dobro", kaže jedan komandir čete TO. Zanimljivo je da niko od njih ne strepi od nekog suđenja, vež se svi plaše zbog eventualnog revanšizma Hrvata. Zapravo, mnogi od njih otvoreno su mi rekli da nisu sigurni da se Hrvati jednoga dana neže vratiti. (autentične bilješke srpskog novinara Jovana Duloviža, zapisane 21. studenoga 1991. u 8 sati; objavljeno pod naslovom "Krvava priča" u časopisu Vreme od 20. studenoga 1995., na str. 19)

Bitka za povijest

Vukovar je okupiran, no upornom i žilavom višemjesečnom obranom njegovi branitelji spriječili su početni zamah i usporili očekivanu dinamiku napadnih operacija neprijatelja. Žrtvujući vlastite živote stvorili su prijeko potrebno vrijeme da se u ostalim dijelovima Hrvatske provede mobilizacija i ustroje nove postrojbe te nabavi oružje i ostala sredstva ratne tehnike, kao i da hrvatsko vodstvo intenzivira diplomatske aktivnosti u svrhu međunarodnog priznanja. Osim toga, vezivanjem glavnine neprijateljskih snaga, koje su u bitki za Vukovar dobrim dijelom razbijene i demoralizirane, tako da više nisu bile sposobne za ozbiljnije napredovanje, obrana Vukovara onemogućila je spajanje snaga JNA iz istočne i zapadne Slavonije, koje je u planovima JNA za osvajanje Hrvatske imalo strateško značenje. Istodobno, branitelji Vukovara pokazali su da je moguće uspješno se boriti protiv toliko nadmoćnijeg agresora, a ubojstva civila i razmjeri ra-

zaranja Vukovara razotkrili su svjetskoj javnosti pravu sliku srpske agresije. Time su pridonijeli razumijevanju događaja u Hrvatskoj i ubrzali međunarodno priznanje Hrvatske.

Svojom iznimnom ulogom u sprečavanju neprijatelja da okupacijom cijele istočne Slavonije ostvari operativsku dubinu, odnosno povoljne uvjete za daljnje napredovanje prema Zagrebu i ostvarenje cilja - stvaranja tzv. velike Srbije, obrana Vukovara poprimila je strateško značenje za ukupnu obranu Hrvatske. U radovima o bitki za Vukovar kao zaključak navodi se da je "velik broj protivnikove tehnike i ljudstva, koje su vukovarski branitelji uništili ili izbacili iz stroja, toliko materijalno, politički i psihološki oslabio vojni potencijal JNA, odnosno srpskog agresora, da se može reći da su vukovarski branitelji otvorili vrata uspostavi slobodne i neovisne Hrvatske i pobjedi Hrvatske u Domovinskom ratu". Zbog toga je bitka za Vukovar "strategijska značajka sustava vrijednosti suvremene hrvatske države", a svojim domoljubljem i hrabrošću vukovarski branitelji zaslužili su počasno mjesto u hrvatskoj povijesti. ■

Priredila M. ALVIR, fotografiju u podlozi snimio T. BRANDT

Šesta obljetnica ZzP-a

U vojarni "Satnik Josip Zidar" u Velikoj Buni nadomak Zagreba, 17. studenog održana je svečanost povodom obilježavanja 6. obljetnice ustrojavanja Zapovjedništva za potporu.

Tadašnje zapovjedništvo za logistiku osnovano je kao prva velika logistička ustrojbenja cjelina unutar OSRH-a kako bi konsolidiralo logistički sustav.

Osim djelatnika Zapovjedništva, na svečanosti su bili visoki časnici iz drugih postrojbi OSRH-a, predstavnici vojnog dušobrižništva i bivši djelatnici postrojbe na čelu s nekadašnjim zapovjednikom umirovljenim generalom Pavlom Krpanom.

Aktualni zapovjednik ZzP-a brigadni general Mate Ostović održao je kraći govor, u kojemu je zahvalio svima onima koji su radili u Zapovjedništvu i pridonijeli nje-

snimio T. BRANDT

govim dostignućima. Naglasio je da ZzP uspješno obavlja velik broj zadataka potpore OSRH-u, s osobitim naglaskom na međunarodne misije ISAF i UNDOF, te da će broj obveza ubuduće rasti, ali će sve one biti uspješno izvršene. Kraj svečanog dijela proslave bio je iskorišten za dodjelu odlikovanja, promaknuća, nagrada i pohvala najistaknutijim djelatnicima ZzP-a.

D. VLAHOVIĆ

Obljetnica Časničke škole

Časnička škola HVU "Petar Zrinski" obilježila je 11. studenog 17. obljetnicu, a na prigodnoj svečanosti organiziranoj na HVU "Petar Zrinski" bili su polaznici 8. naraštaja temeljne časničke izobrazbe, kadeti, djelatnici Časničke škole i njihovi gosti.

Prije svečanosti, u kapelici sv. Mihaela Arkandela služena je misa koju je predvodio fra Žarko Relota.

Zapovjednik Časničke škole, brigadir Predrag Markotić, podsjetio je na razvoj te vojno-obrazovne ustanove u proteklih sedamnaest godina i njezinu ulogu u obrambenom sustavu. Zamjenik ravnatelja HVU i zapovjednik Ratne škole "Ban Josip Jelačić" brigadni general Slaven Zdilar u svom govoru osvrnuo se na značenje Časničke škole i njezinu ulogu u profesionalnom razvoju časnika. Na kraju svečanosti, najboljim polaznicima škole, kadetima i djelatnicima uručene su nagrade i pohvale.

Z. LOVAŠEN

Obilježena 17. obljetnica 141. brigade HV-a

U sklopu očuvanja uspomena na 141. brigadu Hrvatske vojske, osnovanu 12. studenog 1991. i izraslu u najtežim danima Domovinskog rata, Udruga-klub pripadnika i prijatelja 141. brigade HV-a obilježila je 17. obljetnicu postrojbe misom zadušnicom i polaganjem vijenaca.

Misu je u crkvi sv. Ante na Poljudu služio fra Ante Kekes, a izaslanstva ratnih zapovjednika, uz pripadnike postrojbe, položila su vijence na spomen-obilježja poginulim braniteljima na Malačkoj i na groblju hrvatskih branitelja na Lovrincu. 141. brigada HV-a nastala je od pripad-

nika splitske i kaštelanske samostalne dragovoljačke bojne, ustrojene iz sastava organiziranih dragovoljačkih odreda Narodne zaštite pri mjesnim zajednicama s područja

Splita i Kaštela. Postrojba je sudjelovala u borbenim zadacima na Južnom bojištu, sprečavajući prodore neprijatelja na Ston i njegovo zaleđe, a na drniškoj bojišnici, djelujući na području Moseća - Svilaje, u obrani zadarskog zaleđa, dio postrojbe sudjelovao je i u operacijama Miljevci i Peruča, dok su u završnim operacijama Oluja, Maestral i Južni potez dali značajan doprinos u oslobađanju preostalih okupiranih područja RH. Na ratnom putu 141. brigade život je izgubilo 59 njezinih pripadnika, a jedan se vodi kao nestali.

P. ŠKORIĆ

Treći tjedan na služenju dragovoljnog vojnog roka

Obuka sve intenzivnija

Prvi dragovoljni ročnici već su svladali velik dio temeljnih radnji koje mora poznavati svaki vojnik, a obuka je iz dana u dan sve intenzivnija. Vojnički im život ne pada teško pa tako nema ni pritužbi iako je obuka itekako zahtjevna. Motivacije im ne nedostaje, a to su nam potvrdili i njihovi instruktori...

Leida PARLOV, snimio Davor KIRIN

Projekt dragovoljnog služenja vojnog roka ušao je u treći tjedan. Prvi dragovoljni ročnici već su svladali velik dio temeljnih radnji koje mora poznavati svaki vojnik, a obuka je iz dana u dan sve intenzivnija. Upoznali su se s osobnim naoružanjem, započeli s pripremanja i za svoje prvo gađanje te se polako, ali sigurno privikavaju na zahtjevan režim vojničkog života. Svakodnevno rade na podizanju motoričkih sposobnosti i usvajanju vojnostručnih znanja, a napredak ne izostaje. Ustajanje u šest, pospremanje ležaja, tjelovježba, doručak, nastava, predavanja, instrukcije i tako do popodnevni sati s kratkim pauzama njihova su svakodnevnica. Kad smo ih posjetili početkom tjedna, sve je bilo u znaku priprema za predstojeću prisegu, što ih je ispunjavalo ponosom te im davalo dodatni elan i "punilo baterije".

Vojnički život im ne pada teško pa tako nema ni pritužbi iako je obuka itekako zahtjevna. Motivacije im ne nedostaje, a to su nam potvrdili i njihovi instruktori kao i satnik

Ivica Markanjević, zamjenik zapovjednika Središta za temeljnu obuku u Požegi, gdje će dragovoljni ročnici provesti prvih šest tjedana obuke. Dobro je znati da je velikoj većini njih, nakon dvotjednog vojničkog života u krugu vojarne, želja vojsku izabrati kao profesiju. "Kod dragovoljnih ročnika mnogo je veći voljni

moment nego kod ročnika koji su bili na odsluženju obveznoga vojnog roka. Sve napore svladavaju bez pogovora. U interesu im je da budu što bolji i većina njih se vidi i dalje u Hrvatskoj vojsci", rekao nam je jedan od njihovih instruktora nadnarednik Ivan Škrnjug, koji, kao i drugi instruktori što provode obuku, ima bogato iskustvo u radu s ročnicima. Nadamo se da

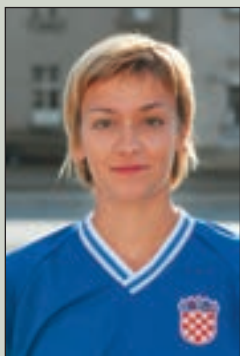
će i ostatak obuke, koja će biti sve složenija i zahtjevnija, provesti jednako uspješno kao i do sada te da će se pamtili ne samo po tome što su prvi naraštaj dragovoljnih ročnika nego i po uspjesima koje će dalje postizati svi oni od njih koji ostanu u službi u Oružanim snagama. ■

Među prvim su dragovoljnim ročnicima Suzana Kutleša, diplomirana ekonomistica, i Luka Režić, koji je diplomirao na Fakultetu političkih znanosti. Oboje su iz Splita, zadovoljni su dosadašnjim tijekom obuke, a i Suzani i Luki želja je ostati u Hrvatskoj vojsci, koja, uvjereni su, mladim i obrazovanim ljudima pruža brojne mogućnosti, te dalje graditi vojnu karijeru.

Suzana Kutleša

Dosad sam vrlo zadovoljna. Obuka je raznolika, a iz dana u dan sve se više privikavamo na vojnički život. "Ekipa" je super i uvijek se ima nešto raditi. Želja mi je ostati i dalje u Hrvatskoj vojsci, koja, sigurna sam, pruža različite mogućnosti i u kojoj itekako ima mjesta za mlade i obrazovane ljude.

Luka Režić

Oduvijek sam želio ići u vojsku, samo što je to trebalo uskladiti s mojim željama i željama moje obitelji. Ovo je doista onako kako sam i očekivao. Zadužili smo potpuno novu opremu, obuka je vrlo intenzivna, cijeli dan nam je ispunjen i vrijeme više nego brzo prolazi. Imamo nas iz cijele Hrvatske. Dobro smo se snašli i jedni drugima pomažemo. Otkad znam za sebe želio sam ovo proći i kad bih odustao bilo bi to kao da sam pogazio ono u što sam vjerovao u životu.

Brigadir Stjepan Cifrek, vojni izaslanik Republike Hrvatske za Rumunjsku i Bugarsku

Suradnja s obje zemlje je intenzivna, kvalitetna i raznolika

Od trenutka svog dolaska nastojao sam razviti dobre odnose ne samo s mjerodavnim ustanovama zemlje primateljice, nego i sa svim vojnim izaslanicima akreditiranim u Bukureštu i Sofiji. Suradnja s oružanim snagama obje zemlje je dobra, intenzivna, kvalitetna i raznolika. Učestalim američko-rumunjsko-bugarskim združenim vježbama otvara se mogućnost sudjelovanja i ostalih partnera, pa time i naših snaga....

— Željko STIPANOVIĆ —

Tijekom nedavna službena boravka hrvatskog izaslanstva u Bukureštu, u pratnji i na usluzi našim predstavnicima bio je brigadir Stjepan Cifrek, hrvatski vojni izaslanik akreditiran u Bugarskoj i Rumunjskoj. Bila je to prigoda i da se dijelom upoznamo s djelokrugom njegova rada i razinom suradnje koju naše Oružane snage imaju s oružanim snagama tih dviju zemalja.

Brigadir Cifrek je u hrvatskim Oružanim snagama od samih njihovih početaka obavljajući niz odgovornih dužnosti, a na mjesto rezidentnog vojnog izaslanika u Rumunjskoj postavljen je Odlukom Predsjednika RH 15. rujna 2006., dok je Odlukom Predsjednika RH od 1. ožujka 2008. imenovan i nerezidentnim vojnim izaslanikom za Bugarsku.

Prvi ste hrvatski vojni izaslanik u Bukureštu, ali osim Rumunjske pokrivete i područje Bugarske. Otežava li vam ta činjenica kvalitetno djelovanje?

Prije mog dolaska u Bukurešt, Rumunjsku je pokrивao Ured vojnog izaslanika RH iz Mađarske, koji je vodio pukovnik Ivan Jušić kao nerezidentni vojni izaslanik. Od ožujka ove godine, mom poslu vojnog izaslanika dodane su i nove obveze u susjedstvu: postao sam nerezidentni VIZ u Bugarskoj. Dobivanjem još jedne zemlje opseg mog posla znatno se povećao pa su učestali i moji odlasci u susjednu Bugarsku, ali sam time dobio bolji uvid u situaciju u Crnomorskoj regiji, koja je postala iznimno značajna točka i za globalnu sigurnost. Obje zemlje članice su NATO-a i EU-a, a i jedna i druga provode i transformaciju i modernizaciju svojih OS u skladu sa standardima što su ih prihvatile sve članice. Imaju mogućnost zajedničkog djelovanja u provedbi mirovnih operacija, ali i suočavanja i davanja primjerenih odgovora na asimetrične prijetnje. U svakoj od njih nalaze se i po četiri američke vojne baze,

utemeljene bilateralnim sporazumima sklopljenim sa SAD-om potkraj 2005. godine. Osim redovitih posjeta postrojbama OSB i prigodom najvažnijih nacionalnih blagdana, nastojim biti nazočan i na združenim vježbama koje se i tamo vrlo intenzivno održavaju. Tehnički je najteže doći na mjesto održavanja tih aktivnosti jer uglavnom putujem osobnim vozilom, a ceste su nerijetko loše i prenapučene kolonama vozila. Ondje ne vrijede zakoni za zabranu prometa kamionima tijekom vikenda. Događa se, kad sam u jednoj zemlji, da me trebaju u drugoj, uglavnom zbog pitanja o provedbi bilaterale i nužne korespondencije. S obzirom na opseg poslova, bilo bi dobro u uredu imati osobu za administrativno-tehničke poslove. Treba očekivati da će se posao i obveze VIZ-a povećavati našim ulaskom u punopravno članstvo NATO-a.

Kako ocjenjujete bilateralne vojne odnose Hrvatske i ovih dviju zemalja?

Bilateralna vojna suradnja za obje zemlje vrlo je važna, pa stoga i intenzivna. Razmjena mišljenja i iskustva eksperata naših uprava Ministarstva obrane i OS-a s upravama MO i OS objiju zemalja kao članica NATO-a i EU-a od nemjerljive je važnosti, kao i vrlo dobra suradnja svih grana OS-a. U obje zemlje šaljem predstavnike svojih OS na različite oblike školovanja, ne samo na učenje stranog jezika već na vrlo važne tečajeve NATO-a iz različitih područja i specijalnosti. Stožer NATO-a prati koje su zemlje poslale svoje predstavnike na ove tečajeve na kojima mi uvijek imamo predstavnike. Vrlo smo ozbiljno pristupili postizanju našega strateškog nacionalnog cilja - biti sastavni dio kolektivnog sustava NATO-a, za što smo i dobili pozivnicu upravo ovdje u Bukureštu 3. travnja ove godine. Osobno sam ponosan što sam bio sudionik toga iznimno važnog događaja za RH i za naše Oružane snage.

Rumunjska i Bugarska su među prvim zemljama koje su verificirale hrvatsko punopravno članstvo u NATO savezu. Kako to komentirate?

Za Rumunjsku i Bugarsku, kao članice EU-a, ali i zemlje u čijoj je vanjskoj politici kao važna točka definirano "strateško partnerstvo" sa SAD-om, također je važno da Hrvatska, ali i Albanija, kao i Makedonija, postanu NATO članice radi ojačavanja jugoistočnog krila NATO-a. Riječ je o zaštiti i osiguranju energetske koridora, ali i o sigurnosnim aspektima ne samo za regiju nego i za cjelokupnu međunarodnu zajednicu. Ovdje mislim na vrlo važnu buduću opskrbu Europe prirodnim plinom iz Azije, projekt "Nabucco" i PEOP - naftovod Constanta - Trst. Tu su i ostale asimetrične prijetnje poput međunarodnog terorizma, proliferacije oružja za masovno uništenje, puteva droge i trgovine bijelim robljem. Trusno područje Crnomorske regije, rat u Gruziji, pitanje Transnistrije u susjednoj Republici Moldaviji izazovi su za NATO i ovo više nije teoretski definirano područje "zamrznutih konflikata", kako se to područje običavalo nazivati prije, već uzavrelo grofalo koje svako malo uznemiri željenu harmoniju, ponekad nažalost s razarajućim posljedicama (rat u Gruziji).

U kojim područjima se, po vašem mišljenju, bilateralna suradnja s ove dvije zemlje može još upotpuniti ili unaprijediti?

Bilateralna suradnja moguća je na svim područjima, posebice u gospodarstvu, a u tim okvirima ima prostora i za vojnu suradnju. Vojske ovih dviju zemalja nalaze se u drugoj fazi transformacije, u kojoj je nužno opremanje i modernizacija vojne opreme i naoružanja, koja će trajati čitavo sljedeće desetljeće. S obzirom na očitu spremnost Rumunjske i Bugarske da uložite znatna sredstva u tu svrhu, što je vidljivo iz porasta obrambenih proračuna, koji su bili veći od 2% BND-a, hrvatska obrambena industrija mogla bi ponuditi svoje perspektivne proizvode i naći šansu za otvaranje novih tržišta.

Kakvu suradnju vi kao vojni izaslanik imate s rumunjskim i bugarskim oružanim snagama?

Suradnja s oružanim snagama obje zemlje je dobra, intenzivna, kvalitetna i raznolika. Učestalim američko-rumunjsko-bugarskim združenim vježbama otvara se mogućnost sudjelovanja i ostalih partnera, pa time i naših snaga. Tu inicijativu u razgovorima Vojnodiplomatskog zbora sa zapovjednikom američkih Združenih namjenski organiziranih snaga "Istok", stacioniranih u rumunjskoj zrakoplovnoj bazi "Mihail Kogalniceanu", poduprla je i američka strana. Spoznaju o postrojbama OS-a obiju zemalja i njihovim mogućnostima vojni izaslanici imaju priliku upotpuniti redovitim polugodišnjim posjetima u Bugarskoj i godišnjim organiziranim posjetima vojnim bazama u Rumunjskoj. Uz to postoji i mogućnost posjeta postrojbama na osobni zahtjev vojnog izaslanika.

Zamjenik ste doajena Vojnodiplomatskog zbora. Kako gledate na tu činjenicu, koja je i priznanje Hrvatskoj i našim Oružanim snagama?

Da, zamjenik sam doajena Vojnodiplomatskog zbora akreditiranog u Rumunjskoj, ali nažalost još uvijek za zemlje koje nisu punopravne članice NATO-a. No ubrzo će se i

to promijeniti. Od trenutka svog dolaska nastojao sam razviti dobre odnose ne samo s mjerodavnim ustanovama zemlje primateljice, nego i sa svim vojnim izaslanicima akreditiranim u Bukureštu i Sofiji. Osim što je to i priznanje Republici Hrvatskoj, u ovom je poslu iznimno važan i osobni angažman u uspostavljanju kontakata i u kontinuiranom održavanju komunikacije s ostalim vojnim izaslanicima. Diplomatsko iskustvo zasigurno je otvorilo novu perspektivu u mojoj osnovnoj profesiji kao časnika Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Hoće li na planu bilateralne suradnje s ove dvije zemlje doći do nekih promjena očekivanim ulaskom Hrvatske u NATO savez?

To je strateško pitanje. Smatram da će se bilateralna suradnja još više intenzivirati, ali nikako izvan konteksta kolektivne sigurnosti u sklopu NATO-a. U to bi se mogla uključiti i priprema za zajedničku provedbu međunarodnih operacija, u kojima je već uspostavljena međusobna suradnja. Među ostalim, tu valja spomenuti i deklariranje partnerskih snaga u bazen snaga NATO-a za vođenje međunarodnih operacija u kojima i naše OS kontinuirano sudjeluju. Na primjer, osim našeg doprinosa operaciji uspostavljanja stabilnosti u Afganistanu, važan je i doprinos vojnih postrojbi Rumunjske i Bugarske, koje u operacijama sudjeluju sa znatnim brojem pripadnika. Valja očekivati da taj oblik suradnje u međunarodnim operacijama u perspektivi dobije još veći zamah. ■

Simfonijski puhački orkestar Oružanih snaga nastupio u Beču

Koncert za pamćenje

Orkestar pod ravnanjem Tomislava Fačinija i ovaj je put ostavio poseban dojam. Izvrstan nastup praćen je burnim pljeskom oduševljene publike, koju su na kraju nagradili maestralnom izvedbom Gotovčeva Završnog kola iz opere "Ero s onoga svijeta"

Napisala i snimila Marija ALVIR

U sklopu četvrtog Festivala hrvatske glazbe u Beču, koji je održan od 12. listopada do 18. studenoga u organizaciji Koncertne direkcije Zagreb, među uglednim glazbenicima nastupio je i Simfonijski puhački orkestar Oružanih snaga RH. Koncert je održan 16. studenoga u crkvi Am Hof, u kojoj je i sjedište Hrvatske katoličke misije, nakon nedjeljne mise na kojoj su se okupili brojni tamošnji Hrvati.

■ Crkva Am Hof, u kojoj je održan koncert, od 1969. godine je župna crkva Hrvata u bečkoj nadbiskupiji, njih oko 30 tisuća, i sjedište Hrvatske katoličke misije, koja u Beču djeluje od 1960. godine. Više od deset godina voditelj Misije i rektor crkve jest fra Ilija Vrdoljak, koji je zajedno s pomoćnim bečkim biskupom zaduženim za strane vjernike vodio misno slavlje u sklopu kojega je nastupio i Simfonijski puhački orkestar OS-a

Orkestar pod ravnanjem Tomislava Fačinija i ovaj je put ostavio poseban dojam. Na programu su bili *Prélude à l'après midi d'un Faune* Claudea Debussyja, *Simfonijsko kolo* Jakova Gotovca i Respighijeva *I pini di Roma*, a zajedno sa solistom Matijom Meićem izveli su medimurske pjesme *Tri dni mi je i Kaj se pripetilo* Vladimira Ruždjaka u obradi Mladena Tarbuka te skladbu *Zelena dubrava* Josipa Vrhovskoga u Fačinijevoj obradi. Izvrstan nastup praćen je burnim pljeskom oduševljene publike, koju su na kraju nagradili maestralnom izvedbom Gotovčeva Završnog kola iz opere "Ero s onoga svijeta". Koncert u Beču pratio je veleposlanik RH u Austriji Zoran Jašić, koji je čestitao zapovjedniku Orkestra te dirigentu i glazbenicima.

Orkestar Oružanih snaga RH pod tim imenom djeluje od 1. listopada, a uz Simfonijski puhački orkestar OS-a u svom sastavu ima i Orkestar HRM-a te Klapu HRM-a "Sv. Juraj". Kako je istaknuo zapovjednik Orkestra Miroslav Vukovojac-Dugan, na-

mijenjen je glazbenom praćenju raznih protokolarnih, svečanih i koncertnih aktivnosti unutar OS-RH-a i drugih državnih institucija, a ima i javne koncertne nastupe u zemlji i inozemstvu, samostalno ili u suradnji s civilnim orkestrima.

Nakon vikenda u Beču Simfonijskom puhačkom orkestru OS-a predstoje novi nastupi, među kojima posebno valja istaknuti tradicionalni Božićni koncert u Lisinskom. Svi koji su barem jednom imali priliku uživati u tom predblagdanskome ugođaju zasigurno ga s nestrpljenjem očekuju. ■

Ne propustite:

27. studenog 2008. u Hrvatskom glazbenom zavodu Komorni sastav Simfonijskog puhačkog orkestra OS-a pod ravnanjem Tomislava Fačinija

21. prosinca 2008. u KD "Vatroslav Lisinski" Božićni koncert Simfonijskog puhačkog orkestra OS-a

Uz Orkestar nastupaju: Radojka Šverko, Goran Navojec, Hana Hegedušić, grupe "Rivers" i "Fides" te zborovi glazbenih škola iz Bjelovara i Križevaca

Izložbeni prostor MORH-a na Interliberu

Od 12. do 16. studenoga na Zagrebačkom velesajmu održavao se 31. međunarodni sajam knjiga i učila poznat pod nazivom Interliber.

Ove godine na njemu se predstavilo 290 izlagača, od toga 206 domaćih i 84 inozemna, a zemlja-gost bio je Izrael. Kao i uvijek svaki domaći nakladnik koji ima značajniju ulogu na našem tržištu iskoristio je priliku da se predstavi na Sajmu. Interliber 2008. potvrdio je da hrvatsko nakladništvo uvelike napreduje, kako po broju izlagača i njihovih izdanja tako i po broju posjetitelja (procijenjeno na 150 000). Čini se da se ta ekspanzija odrazila i na MORH i OSRH. Naime, na Interliberu je, u skladu s tradicijom, bio postavljen i izložbeni prostor MORH-a. Kao i uvijek, imao je višestruku funkciju: osim predstavljanju knjižnih izdanja, služio je i predstavljanju samih Oružanih snaga, te djelomice NATO-a. Tijekom nekoliko dana, svim zainteresiranim posjetiteljima bili su na raspolaganju hrvatski časnici i dočasnici koji su im pružali željene informacije, uz "logističku" pomoć različitih publikacija. Logično je da su veliku ulogu imali upravo proizvodi Odjela hrvatskih vojnih glasila: časopis Hrvatski vojnik, audio i videomaterijali, fotomonografije, promotivni letci i brošure...

Izdavačka ekspanzija vidjela se u izdanjima vojnostručne literature koju stvara OSRH. Samo u ovoj godini izdano je četrdesetak naslova (prednjači HRZ) i većina je bila izložena na Interliberu. Sve knjige svojim su sadržajem vrlo aktualne i usklađene s modernim vojnim doktrinama, bilo da je riječ o tehničkim naslovima (Zlin 242-L), ili je-

snimio D. KIRIN

zičnim (Englesko-hrvatski zrakoplovni rječnik), a služe kao literatura za obuku polaznika vojnih škola, ali i za "svakodnevnu uporabu" našim vojnicima. Također, većina je dostupna i civilima preko Nacionalne i sveučilišne knjižnice, kojoj OSRH dostavlja određen broj primjeraka od svakog izdanja. Ukratko, uz uobičajeno značajnu promidžbenu funkciju, izložbeni prostor "u maskirnom" ove je godine pokazao da izdavaštvo u OSRH-u dolazi na pozicije koje bi i trebalo imati.

D. VLAHOVIĆ

Seminar o parlamentarnom nadzoru sigurnosnog sektora

RACVIAC - Središte za sigurnosnu suradnju organizirao je 13. i 14. studenoga u vojarni "Vitez Damir Martić" u Rakitju međunarodni seminar na temu "Parlamentarni nadzor sigurnosnog sektora".

Svrha seminara bila je stvoriti regionalni forum za sveobuhvatnu raspravu na temu seminara, odnosno za razvijanje općeg razumijevanja demokratske kontrole oružanih snaga u zemljama regije. Seminar su otvorili Nedžad Hadžimusić, direktor RACVIAC-a, i brigadir Omer Faruk Basturk, voditelj RACVIAC-ova Odjela za dijalog i suradnju. Prvo je predavanje imao Peter Vanhoutte iz organizacije DCAF-a (Democratic Control of Armed Forces) iz Nizozemske, a govorio je o važnosti civilnog nadzora nad oružanim snagama i potrebi rada sigurnosnih sektora u skladu s ustavima i zakonima zemalja u kojima djeluju. Vanhoutte je govorio o nužnosti dugoročnog sigurnosnog planiranja i posebno fokusiranja na medije kako bi se spriječio negativan imidž sigurnosnih sustava u javnosti, naglašavajući da parlamentarni nadzor nad OS-om i ostalim dijelovima sigurnosnog sustava, koji se provodi pomoću parlamentarnih odbora, jača razvoj demokracije u društvu i pridonosi unapređenju i razvoju cijeloga sigurnosnog sektora. Predavanja su potom održali drugi eksperti iz područja sigurnosti: dr. sc. Vlatko Cvrtila, dekan Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, koji je govorio o iskustvima parlamentarnog nadzora nad sigurnosnim sektorom u RH i dr. sc. Willem van Eekeln iz nizozemskog CESS-a, koji je govorio o ulozi demokratske vlade i parlamenta u suočavanju s reformama sigurnosnog sektora, pred kojim stoje nove sigurnosne prijetnje današnjice.

snimio: N. HRASTIĆ

Na seminaru je bilo 45 sudionika iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Moldavije i Srbije, te predstavnika međunarodnih organizacija: OESS-a - (OSCE - Organization for Security and Cooperation in Europe), RCC-a (Regional Cooperation Council), DCAF-a (Democratic Control of Armed Forces), te CESS-a (Centre for European Security Studies).

N. HRASTIĆ

US Army

AMERIČKA tvrtka Alliant Techno-systems (ATK) provela je uspješnu demonstraciju precizno vođenog projektila u sklopu razvoja sustava NLOS-LS (Non-Line of Sight

je o modularnom samodostatnom sustavu koji ne ovisi o platformi s koje se ispaljuje. Konstruiran je tako da bude kompatibilan s današnjim, ali i budućim sustavima za

Razvoj preciznog projektila

Launch System - lanser projektila velikog dometa). Tri uspješna testa provedena su na vojnom poligonu White Sands Missile Range u američkoj saveznoj državi Novi Meksiko.

NLOS-LS je precizni napadni sustav velikog dometa, kojim će se opremiti topničke postrojbe američke kopnene vojske (US Army) i brodovi tipa LCS. Riječ

upravljanje paljbom. Sustav NLOS-LS sastoji se od kontejnerske lansirne jedinice i preciznog streljiva odnosno projektila. Prema planu razvoja, NLOS-LS bi trebao biti na raspolaganju 2011. godine. Trenutačni plan predviđa nabavu više od 25 000 projektila, koji mogu gadati pokretne i nepokretne ciljeve, na vodi i na kopnu.

Tijekom testova projektil je pokazao mogućnost sigurnog napuštanja kontejnera, prijelaz u kontrolirani let tijekom faze penjanja i krstarenja te provedbu planiranih aerodinamičnih manevara. Uspjeh te faze otvorio je vrata testiranju vođene faze leta, odnosno provjeri sustava za precizno upravljanje letom.

M. PETROVIĆ

Excalibur se sprema za prvi let

ZNANSTVENICI iz američke tvrtke Aurora Flight Sciences pripremaju se za prvi probni let novog prototipa bespilotne letjelice Excalibur, koji bi trebao biti obavljen u prosincu ove godine. Posebnost Excalibura je to što ima hibridni pogon, odnosno uz turboventilacijsku ima i elektropogonsku skupinu. Temeljna je svrha sadašnjeg dizajna hibridnog pogona omogućavanje Excaliburu VTOL (Vertical Take Off and Land) okomitog polijetanja i slijetanja, a time značajne tehničko-taktičke samostalnosti u smislu da nisu potrebni posebni lanseri za bespilotnu letjelicu odnosno uzletno-sletna staza.

Excalibur će se primarno oslanjati na turbopogonsku skupinu, koju će dijelom rabiti za polijetanje i većim dijelom za krstarenje u zraku, dok je elektropogon u funkciji pomaganja pri promjeni režima leta odnosno za polijetanje i prelazak u krstarenje i obratno. Zbog uporabe hibridnog pogona i VTOL letnih mogućnosti, znanstvenici Aurora Flight Sciencesa su u dizajnu Exca-

libura primijenili nekoliko izuzetno naprednih rješenja, koja su u biti derivat tiltrotorske tehnologije. Naime, pogonske skupine su smještene u nosu letjelice te na vrhovima krila. Turbopogon Williams F415 smješten u nosu ima mogućnost okomitog rotiranja, dok se elektropogon koji je razmješten na vrhove krila (i rabi litij-polimer baterije) prema potrebi vodoravno uvlači i izvlači iz tijela krila.

Sadašnji prvi prototip Excalibura ima 40% dimenzije konačnog modela Excalibura, odnosno sadašnji mu je raspon krila 3,048 m, dok bi konačni model trebao imati raspon krila od 6,4 m. Sadašnji Excalibur je težak 326 kg, a konačni bi model

trebao biti maksimalno težak na polijetanju oko 1812 kg. Konačni model Excalibura trebao bi biti UCAV (Unmanned Combat Aerial Vehicle) tip bespilotne letjelice, odnosno zamišljeno je da nosi četiri navođena projektila zrak-zemlja Hellfire.

Znanstvenici Aurora Flight Sciencesa nadaju se da bi sa svojim Excaliburom mogli zainteresirati američku obrambenu agenciju DARPA-u, koja bi potom financijski pomogla daljnji razvoj Excalibura.

I. SKENDEROVIĆ

Testiranja sustava FCS

VOJNICI američke kopnene vojske, u zadnjih nekoliko mjeseci, osim redovitih dužnosti imaju i jednu dopunsku: testiraju dosad dovršene elemente budućeg sustava FCS (Future Combat Systems - budući borbeni sustavi). Riječ je o najvažnijem razvojnom projektu američke kopnene vojske (US Army) u zadnjih četrdesetak godina.

Tako vojnici 1. oklopne divizije u vojnoj bazi Fort Bliss testiraju neke elemente danas dostupnih tehnologija razvijenih u programu FCS.

Vojnici testiraju dosad dovršene tehnologije: autonomne senzore, samovozni topnički sustav NLOS-C, robotsko kopneno vozilo SUGVS i

malu bespilotnu letjelicu UGV. Ti će sustavi omogućiti bolje razumijevanje taktičke situacije boljim i obimnijim prikupljanjem podataka. Besposadni sustavi, zračni i kopneni, omogućavaju pak jednostavnije i sigurnije obavljanje napornih, opasnih i prljavih poslova. Postrojba kojoj su na raspolaganju besposadni sustavi može se posvetiti važnim poslovima i osloboditi vojnike od onih zamornih i vrlo opasnih.

Najveća je vrijednost testiranja u tome što vojnici - mnogi od njih sa stvarnim terenskim iskustvom - mogu dati svoje primjedbe na temelju kojih se oprema modificira. Jedan od primjera je robot SUGV. Vojnici

su nakon testiranja zatražili da se na vozilo ugradi još jedna kamera, i to u tijelo robota, kao dodatak glavnoj kameri na radnoj ruci. Ako se ruka uništi, ostaje još kamera na tijelu koja omogućava nastavak uporabe robota.

M. PETROVIĆ

Američka mornarica i marinci opremaju flotu DMLGB-ima

POTKRAJ listopada američka ratna mornarica (US Navy) objavila je da su joj isporučeni prvi produkcijski primjerci poboljšane navođene bombe opće namjene Mk 82, kojoj je dodan kit za navođenje bombe do cilja - Dual Mode Laser Guided Bomb. Bombu je prilagodila američka tvrtka Raytheon, i to na traženje Zapovjedništva američke ratne mornarice za zrakoplovne sustave (US Naval Air Systems Command - NA-

VAIR), na temelju programa nabave pokrenutog 2005. godine.

U biti, riječ je o poboljšanju dobro poznate laserski navođene bombe Mk 82, nominalne težine 227 kg, poznate pod nazivom Enhanced Paveway II. Bomba je uz laserski upravljački kit dobila GSP/INS sustav navođenja kako bi postala uporabljiva u otežanim meteorološkim uvjetima poput magle, guste naoblake i sl. Ugradnja dualnih sustava na bom-

be sve je popularnija proteklih godina, i sve više zrakoplovstava se odlučuje na tzv. retrofit postojećih bombi odnosno na ulaganje u razvijanje i proizvodnju navođenih bombi nove generacije. To su, primjerice, britanski program poboljšanja laserski navođenih bombi Paveway IV, Boeingove LJDAM, Rafaleove Spice te Raytheonove Enhanced Paveway. Iako opremanje bombi dualnim sustavima za navođenje podrazumijeva dodatna financijska izdvajanja, ono donosi veću operativnu pouzdanost, mogućnost djelovanja po protivničkim ciljevima s veće udaljenosti i višu razinu preciznosti udara, što bi trebalo pridonijeti dodatnom smanjenju neželjenih kolateralnih žrtava.

Američka ratna mornarica s Enhanced Pavewayima II DMLGB kani naoružavati svoje borbene avione F/A-18 A-D Hornet (u skoroj budućnosti i Super Hornete), dok Marinski korpus kani naoružati borbene avione AV-8B Harrier. U Europi su svoje borbene avione DMLGB-ima naoružala ratna zrakoplovstva Nizozemske, Danske i Portugala.

I. SKENDEROVIĆ

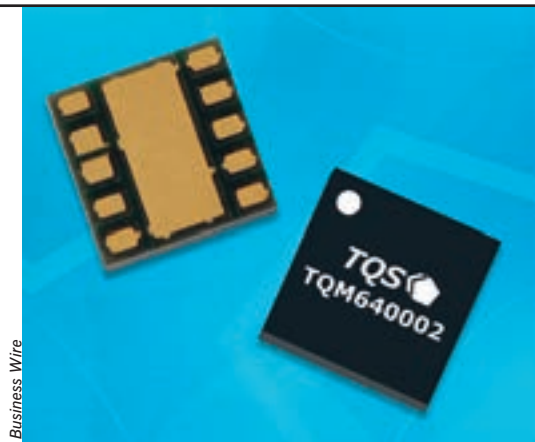

GPS za sve

TVRTKA TriQuint Semiconductor iz Hillsboroa u američkoj saveznoj državi Oregon predstavila je novi integrirani GPS modul oznake TQM640002. Tvrtka navodi da je riječ o najintegriranijem modulu, koji omogućava integraciju GPS funkcionalnosti u male ručne uređaje raznih vrsta.

Kako se tržište GPS uređaja neprestano širi, proizvođači GPS čipseta stalno povećavaju narudžbe, pa je TriQuint dosad isporučio više od 130 milijuna GPS modula proizvođačima GPS opreme. Novi integrirani modul TQM640002 ima dimenzije od 3x3 mm, što ga čini pogod-

nim za ugradnju u male prijenosne uređaje i za vojne prijenosne aplikacije kao što su GPS uređaji integrirani u osobna računala i slične uređaje. Modul je prilagođen za rad na naponu od 1,8 ili 2,8 V. Tvrtka navodi da je ostvaren napredak na području filtera za selekciju izvora zračenja, što je ključ za kvalitetan prijenosni GPS uređaj. Razlog je to što je uređaj izložen brojnim izvorima RF zračenja i ključno je među njima brzo prepoznati signal GPS satelita. Situacija je još složenija kad se u nekim područjima signal satelita, koji je relativno slab, mora "boriti" s brojnim, snažnijim izvori-

Business Wire

ma zemaljskog RF zračenja. Modul je razvijen u suradnji s nekoliko vodećih tvrtki na području GPS uređaja, a među njima je i tvrtka SiRF Technologies, jedna od vodećih na području satelitske navigacije.

M. PETROVIĆ

Modernizirane ruske podmornice Akula (Typhoon)

TRI najstarije ruske podmornice naoružane strateškim projektilima klase Akula (NATO oznake Typhoon) okončale su posljednju seriju pokusnih plovidbi nakon opsežne nadogradnje sustava i njihove modernizacije. Podmornica RFS Dimitrij Donski naoružana je interkontinentalnim balističkim projektilima Bulava 30 (NATO oznake SS-NX-30), a ispitivanja tog sustava okončana su krajem kolovoza ove godine. Izvješća nagovješćuju da bi raketni sustav Bulava 30 trebao proći konačno ispitivanje tijekom rujna ili listopada ove godine, obilježavajući time kulminaciju programskih ispitivanja koja su započela 2005. godine.

Podmornica RFS Dimitrij Donski izgrađena je krajem 1970. u brodogradilištu Severodvinsk, a u operativnu službu ruske mornarice ulazi 1981. Tijekom 1994. odlazi u isto brodogradilište na dugotrajne prepravke sve do ponovnog porinuća 2002. Prvo podvodno probno ispitivanje projektila Bulava 30 provedeno je u prosincu 2005., kada je projektil imao domet 6000 km. Nakon

prvog uspješnog uslijedila su tri neuspješna lansiranja, u rujnu, listopadu i prosincu 2006., zatim jedno uspješno lansiranje u lipnju 2007. te ponovni neuspjeh u studenom iste godine. Planirana su dodatna tri lansiranja do prosinca 2008. pa se očekivalo produljenje trajanja programa do prosinca 2009.

Projektili Bulava 30 imaju mogućnost nošenja šest ili više nuklearnih bojnih glava, svaka programirana za gađanje posebnog cilja. Pokretani su krutim gorivom, a pretpostavlja se da im je maksimalni domet 8300 km. Vjerojatnost pogotka mete je unutar radijusa od 250-300 m. Izvorno su projektili Bulava 30 pro-

jektirani za namjenu na novim ruskim strateškim podmornicama klase Borei (Type 955), no uzastopna kašnjenja u gradnji te platforme natjerala su dužnosnike ruske mornarice na istraživanje drugih inačica upotrebe novih projektila.

Površinske istisnine 18 500 tona te podvodne istisnine 26 500 tona čine podmornice klase Typhoon najvećim pod-

mornicama ikada izgrađenima, koje uključuju trup s dvostrukom oplatom. Od šest inicijalno izgrađenih podmornica još su tri u aktivnoj operativnoj službi ruske mornarice: RFS Dimitrij Donski, RFS Arhangelsk i RFS Severstal. Posljednje dvije navedene podmornice još uvijek su opremljene zastarjelim sustavom za lansiranje balističkih projektila Makejev Sturgeon (NATO oznake SS-N-20), a sve tri se nalaze u sastavu ruske Sjeverne flote.

Vrlo je vjerojatno da će konvertirana podmornica Dimitrij Donski ostati u operativnoj službi i nakon okončanja ispitivanja projektila Bulava 30.

M. PTIĆ GRŽELJ

Novi brzi patrolni brodovi za Alžir

FRANCUSKA brodograđevna tvrtka Ocea osvojila je ugovor za dostavu 21 brzog patrolnog broda (Fast Patrol Boat - FPB) namijenjenog potrebama alžirske ratne mornarice. Prema dogovoru, prve isporuke novih patrolnih brodova duljine 30 m i približne istisnine 100 t očekuju se već krajem ove godine.

Izvori bliski ugovornim stranama objavili su da je ugovor o projektiranju, gradnji i dostavi brodova FPB 98 potpisan 2007., a isporuka pojedinih plovnih jedinica planirana sekvencionalno tijekom sljedeće četiri godine. U skladu s neimenovanim izvorima, vrijednost ugovora prema brodogradilištu procjenjuje se na oko 135 milijuna eura (198 milijuna dolara), a prošla je godina okončana s 39 milijuna eura prihoda. Prodaja brzih patrolnih brodova FPB 98 Alžiru prvi je izvozni ugovor u području vojne tehnike za brodogradilište Ocea nakon dostave 10 brzih patrolnih brodova označenih kao FPB 110 Kuvajtu u kolovozu 2005. godine, za što je ugovor bio potpisan u siječnju 2003.

Osnovna značajka trupa patrolnih brodova FPB 110 namijenjenih kuvajtskoj mornarici očituje se u duljini 35 m, a maksimalna brzina koju mogu razviti iznosi 30 čv. U razdoblju 1997.-2001. brodogradilište je Kuvajtu dostavilo tri broda iste namjene, no označena kao FPB 100.

Temeljno naoružanje kuvajtskih brzih patrolnih brodova zasniva se

na uporabi triju strojica kalibra 12,7 mm po jednoj plovnoj jedinici, dok je naoružanje alžirskih patrolaca još uvijek nepoznato. Iako je sjedište brodograđevne tvrtke Ocea u Les Sables-d'Olonne na obali Atlantskog oceana, svi navedeni brzi patrolni brodovi izgrađeni su ili se još grade u njihovu brodogradilištu u Saint-Nazaireu.

M. PTIĆ GRŽELJ

AMERIČKO ratno zrakoplovstvo početkom studenoga sklopilo je novi ugovor, vrijedan 147 milijuna američkih dolara, s tvrtkom Lockheed Martin za kupnju nove količine naprednih ciljnih podvjesnika AN/AAQ-33 Sniper ATP (Advanced Targeting Pod).

Lockheed Martinovi tržišni takmaci kontinuirano tehnički poboljšavaju svoje slične podvjesnike, koji se također rabe u američkom ratnom zrakoplovstvu, što se posebice odnosi na Northrop Grumman/RAFA-EL-ov podvjesnik AN/AAQ-28 LITE-

trofita na prethodnim inačicama Snipera. Ciljnički podvjesnik Sniper ATP kombinira srednjovalni FLIR senzor treće generacije s iznimno kvalitetnim prikazom velike razlučivosti, TV kameru s CCD čipom, te laserskim senzorom za označavanje i praćenje zahvaćenog cilja. Uz to cijeli sustav je podupiran iznimno naprednim algoritmom za obradu i stabiliziranje videoprikaza. Podvjesnici Sniper ATP dosad su u američkom ratnom zrakoplovstvu uspješno integrirani na borbene avione F-15 i F-16, jurišne avione A-10 Thunderbolt II i bombardere B-1 Lancer. Sniperima se koriste Belgija, Velika Britanija, Kanada, Norveška, Oman, Pakistan, Poljska, Saudijska Arabija i Singapur.

I. SKENDEROVIĆ

USAF naručio nove Snipere ATP

NING AT. To potiče Lockheed Martin da ne posustaje s poboljšanjima Snipera. Tako će novonaručena količina Snipera uključivati Quint Networking Techno-

logy, što omogućava poboljšani dvosmjerni datalink između ostalih aviona u zraku koji su opremljeni Sniperom ATP te zemaljskih postaja. Poboljšani su i bandwidth video streama u realnom vremenu, s poboljšanom potporom komunikacije s borbenim helikopterima AH-64D Apache pomoću sustava VUIT-2, a poboljšane su i senzorske mogućnosti u uvjetima slabog dnevnog svjetla te u infracrvenom spektru. Sva ta poboljšanja odlikuje modularni inženjerski dizajn, što omogućava obavljanje određenog tzv. re-

Nuklearna energija (II. dio)

Država koja proizvodi najveći udio svoje električne energije u nuklearnim elektranama jest Francuska sa 75% proizvedene električne energije u nuklearnim elektranama. Slijede je Litva sa 73%, Belgija s 58%, Bugarska, Slovačka i Švedska s 47%, Ukrajina s 44% i Južna Koreja s 43%. U još deset država, iz nuklearne energije proizvodi se po više od 25% električne energije

— Ankica ČIŽMEK —

Sjedinjene Američke Države proizvode 19,8% električne energije u nuklearnim elektranama, ali zbog velikog opsega proizvodnje imaju najveći udio u ukupno proizvedenoj energiji u nuklearnim elektranama s 28%. Slijedi ih Francuska s 18% i Japan s 12%.

S povećanjem broja država koje imaju nuklearne elektrane, povećao se i rizik da gorivo iz nuklearnih elektrana dođe do pojedinaca koji ga žele upotrijebiti u svrhe koje nisu mirnodopske. U zadnje vrijeme je aktualan terorizam, a teroristi bi s nuklearnom tehnologijom mogli prouzročiti nuklearnu katastrofu. Pri zaštiti od zlonamjernog kori-

štenja nuklearnom energijom, i političari i znanstvenici moraju poduzeti određene mjere. Zbog tog problema međunarodne organizacije nametnule su pravila o sigurnosti za 140 država diljem svijeta. Problem s čuvanjem nuklearnog goriva (a i radioaktivnog otpada) trenutno je najizraženiji u državama koje su nastale raspadom Sovjetskog Saveza.

Nuklearne elektrane su dosegle razinu pouzdanog i ekonomičnog izvora električne energije. To potvrđuje i rad NE Krško u protekle 23 godine pogona.

Prema najnovijem izvještaju IAEA, u svijetu je u pogonu 441 nuklearna

elektrana s ukupnom instaliranom snagom 358.661 MW, koje su u 2002. godini proizvele 2574 TWh, što pokazuje da je prosječno iskorištenje instalirane snage 7176 h/god. (odnosno da je prosječni faktor opterećenja oko 82%). Najviše je sagrađenih nuklearnih elektrana u SAD-u (109), zatim u Francuskoj (59), Japanu (54), Vel. Britaniji (31), Rusiji (30), Njemačkoj (19), J. Koreji (18), Kanadi (14). Krajem 2002. godine u svijetu su bile u izgradnji 32 nuklearne elektrane, najviše u Indiji (7) i Kini (4). ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Westinghouse

Važnost hrvatskih vojnih luka u svjetlu novih međunarodnih i pomorskih odnosa

More pod suverenitetom obalne države širok je i jedinstven put, koji svaka država treba i mora nadzirati. Svaka država upravo zbog toga posvećuje sve više pozornosti nadzoru mora i ulaže znatna sredstva kako bi ojačala snage za nadzor i zaštitu mora pod svojim suverenitetom ili onih dijelova mora i podmorja u kojima ostvaruje suverena prava

Ivan ZEČEVIĆ-TADIĆ

Svjesni smo različitih državnih interesa koji vladaju u međunarodnim odnosima, od kojih jedan segment zauzimaju i međunarodni odnosi na moru. Pojedine države planski ulažu sredstva kako bi ojačale svoj položaj na moru. Dakako, različiti su interesi zbog kojih one to rade. Jedne radi sigurnosti i nadzora svoga mora u svrhu očuvanja prirodnih resursa i zaštite morskog okoliša, a druge pak zbog svoje pretenciozne i osvajačke politike.

Neke su države toliko nagomilale ubojite potencijale da su postale prijetnja svjetskom miru i stabilnosti, a svoju silu i moć često pokazuju daleko od svojih obala. Većina zemalja nema mogućnosti ni potrebe

pratiti takav ritam, te ima potpuno drugačiji stav i mišljenje.

Tome treba pridodati i veliku opasnost od terorističkih akcija, koje su postale stalna prijetnja svjetskom miru, a koje ugrožavaju i morske prostore bilo da je riječ o području pod suverenitetom obalne države, području u kojemu obalna država ima suverena prava ili području otvorenog mora kojim plove brojni plovni objekti, također ugroženi od potencijalnih terorističkih djelovanja. Zbog toga je međunarodna pomorska zajednica u okviru konvencije SOLAS donijela 2002. godine Međunarodni pravilnik o sigurnosnoj zaštiti brodova i lučkih postrojenja.

U svjetlu novih međunarodnih odnosa, potrebno je sagledati ulogu Republike Hrvatske u zaštiti njezinih morskih područja od opasnosti koje im svakodnevno prijete. Hrvatska je pomorska država, ima svoju kulturu i pomorsku tradiciju, sudjeluje u brojnim aktivnostima vezanima uz more i pomorstvo, koristi i iskorištava more, ima svoja lovna područja, luke i brodogradilišta, a u posljednje vrijeme nadasve pokušava zaštititi to svoje prirodno bogatstvo od različitih opasnosti koje mu prijete ili bi mogle prijetiti u budućnosti. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojn timer.hr*

Kompaktne podmornice stižu

Europski konstruktori podmornica čvrsto vjeruju da će uskoro na svjetskom tržištu biti ponuđene vrlo sofisticirane nenuklearne, kompaktne podmornice, koje će cijenom biti dostupne i financijski manje moćnim mornaricama

Igor SPICIJARIĆ

Moderne nenuklearne podmornice potvrdile su se u posljednjih tridesetak godina kao visoko opasan borbeni sustav, ali i vrlo sposobna platforma za prikupljanje informacija. U rukama sposobne posade, ovakav borbeni stroj postaje vrlo izazovan i žilav protivnik čak i kada protiv sebe ima najbolje opremljene i odlično uvježbane snage za protupodmorničko ratovanje.

Iskustvo britanske mornarice otprije 26 godina iz ratnog sukoba za Falklande (Malvine) služi kao korisno podsjećanje koliko teško može biti pronalaženje podmornice u morskim dubinama. Premda je britanska eskadra raspolagala velikim pomorskim snagama opremljenim tada zasigurno najboljim sredstvima za protupodmorničko ratovanje, nije uspjela detektirati podmornicu San Luis, jedinu argentinsku podmornicu tipa

209 koja se uspjela naći u zoni ratnog sukoba. Vjeruje se da je samo tehnički kvar na sustavu za lansiranje torpeda spriječio argentinske podmorničare da naprave barem nekoliko uspješnih napada na britanske fregate i razarače koji su djelovali blizu falklandskih obala.

Vrlo bolno iskustvo doživjeli su i Amerikanci 2002. godine, kada su na združenim pomorskim vježbama australske podmornice odnijele višekratne pobjede u simuliranim sukobima s američkim nuklearnim lovcima podmornica. Rezultat je bilo unajmljivanje švedske AIP podmornice Gotland (zajedno s posadom) na dvije godine i temeljito uvježbavanje vlastite površinske i podvodne flote u lovu na suvremenu nenuklearnu podmornicu zadnje generacije. Spoznaja da prikrivenim borbenim djelovanjem na značajnim i frekventnim pomorskim ruta-

ma podmornica može lako prekinuti komercijalni promet dovodi neke nacije, koje raspolažu čak i nesofisticiranim podmorničkim snagama, u poziciju da provode pomorske operacije i ostvare čak i nerazmjerno velik regionalni utjecaj. Opremljene novim, superosjetljivim senzovima, oružjem i novim propulzijskim sustavima koji su danas dostupni na svjetskom tržištu, stara dizel-električna podmornica lako se može pretvoriti u "opasnog igrača" koji može prikriveno djelovati u blizini protivničke obale, vezati na sebe značajne protivničke efekte, prikupljati informacije, ali i produbljivati vlastitu zonu udara na neprijateljske kopnene ciljeve kako u litoralnom pojasu tako i u dubini protivničkog teritorija. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Teški tenkovi Char B/B1/B1 bis/B1ter

Unatoč kombinaciji čudnih rješenja, Char B1 bis pokazao se učinkovitim borbenim vozilom koje je bez problema uništavalo sve njemačke tenkove

Siniša RADAKOVIĆ

Uz tenk SOMUA S35, upravo je tenk Char B1, posebice inačica Char B1bis, bio osnova francuskih oklopnih snaga u trenutku njemačkog napada u svibnju 1940. Počeci njegova razvoja sežu sve do ranih dvadesetih godina XX. stoljeća i napora generala Jean-Baptistea Eugènea Estiennea da razvije najsuvremeniji srednji tenk. Radi toga je 1921. godine od tvrtki Renault, Schneider, FAMH, FCM i Delaunay-Belleville zatražio izradu studija novog tenka, zapravo oklopnog vozila, naoružanog topom od 75 mm postavljenim u prednji dio vozila i dvjema strojnica kalibra 7,5 mm. Namjera je bila da se na toj osnovi, tj. usporedbom i prihvaćanjem najboljih rješenja, dobije najbolji mogući proizvod. Vozilo je trebalo imati najveću masu od 13 tona i oklop debljine do 25 mm. Cijeli je projekt vođen pod imenom Tractor 30. Nakon razmatranja svih prijedloga,

odlučeno je da Renault zajedno sa Schneiderom, FAMH (Forges et Acieries de la Marine et d'Homécourt) i FCM (Forges et Chantiers de la Méditerranée) naprave tri prototipa kako bi se i u praksi ispitala predložena rješenja. Potpuno različito od tadašnje uobičajene francuske prakse razvoja oklopnih vozila, koja je favorizirala da svaki proizvođač ponudi kompletno vozilo napravljeno iz vlastitih komponenti, general Estienne je odlučio razvoj nekoliko važnijih komponenti dodijeliti točno određenim tvrtkama. Tako je Schneider dobio zadaću razvoja transmisije, a Renault razvoja motora. Sva tri prototipa izvrgnuta su intenzivnim testiranjima i stalnim modifikacijama kako bi se otklonili uočeni nedostaci i dodatno poboljšale borbene mogućnosti. Na kraju je kao najbolji prijedlog odabran prototip koji su zajedno napravili Renault i Schneider. Ovjes je preuzet s

FAMH-ova prototipa, a gusjenica s FCM-ova. Tako je nastao Char B1.

Renault je 17. siječnja 1926. dobio ugovor za izradu prvog prototipa tenka Char B1, koji je imao masu od 25 tona, a glavno naoružanje bio mu je top kalibra 75 mm, smješten u prednji dio vozila s mogućnošću pomicanja samo po visini, ali ne i po pravcu. Još dvije strojnice smještene su u prednji dio tijela te dvije u kupolu. Posada je brojala četiri člana, što je s obzirom na brojnost naoružanja opet bilo premalo.

Intenzivna testiranja i poboljšanja prototipa Char B1 trajala su sve do kraja 1935. godine. U međuvremenu su napravljene veće izmjene. Maksimalna debljina oklopa povećana je s 25 na 40 mm, uklonjena je jedna strojica iz tijela, a ugrađena je kupola s topom kalibra 47 mm. Tako je masa povećana na 28 tona. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Homo Volans, rani hrvatski avijatičari 1550.-1925.

Ivan Sarić, pilot i konstruktor

Već 1910. Sarić leti zrakoplovom vlastite konstrukcije u rodnoj Subotici. On je, nakon zagrebačkog izumitelja Penkale, bio drugi Hrvat koji je sagradio uspješan zrakoplov. Iako u njegovu životopisu nije zabilježen znatan doprinos ratnom zrakoplovstvu, tom je zaslugom zavrijedio mjesto u našem podlistku...

Leonard ELERŠEK

Ivan Sarić rođio se 27. lipnja 1876. u Subotici, u tadašnjoj južnoj Ugarskoj. Otac mu je bio Hrvat Pavao Sarić, a majka Ana rođ. Mak vjerojatno Mađarica. U rodnom gradu završava gimnaziju 1896. godine, te upisuje trgovačku akademiju. Iako bez formalnog tehničkog obrazovanja, bio je vrstan poznavatelj mehanike, s kojom se susreće još kao dječak u susjedovoj kovačkoj radionici. Na trgovačkoj akademiji bavi se sportom: postao je atlet, hrvač i jedan od utemeljitelja mjesnoga nogometnog kluba. Kao gimnazijalac izradio je drveni bicikl, kojim je u Subotici izazvao oduševljenje. Nakon gimnazije nabavlja pravi bicikl te se od 1881. bavi biciklizmom. Brojnim pobjedama ulazi među elitu ugarskog biciklizma i počinje karijeru međunarodnoga biciklističkog asa. Šest mjeseci pohađa biciklističku akademiju u Grazu. Pobjeđuje širom srednje Europe na trideset natjecanja - u Austriji, Ugarskoj, Njemačkoj i drugdje. Oduševljen je pojavom prvih motorkotača pa sam izrađuje motorkotač kojim 1905. godine na natjecanju u Njemačkoj osvaja drugo mjesto. Iste je godine iz starih dijelova sagradio automobil. Bavio se i automobilizmom pa pohađa niz europskih automobilističkih utrka na kojima je suvozač njemačkog vozača Arthura Delfosse, (1883.-1956.) iz Kölna. Inženjer Delfosse bio je vlasnik tvornice motora i poslije automobila. Bio je njemački pionir u gradnji zrakoplovnih motora i zrakoplova (1909.), a licencno je proizvodio

poznate zrakoplove motore Anzani, kakvim je svojedobno Bleriot preletio La Manche. Sarić s Delfosseom 1909. godine kreće na europsku automobilističku turneju te pohađa mnoga natjecanja.

Susret sa zrakoplovstvom

Njih dvojica na turneji obilaze mnoge tvornice zrakoplova i zrako-

plovnih motora, a u ljeto 1909. su u Parizu na jednoj zrakoplovnoj priredbi. Tu je Sarić razgledao i fotografirao zrakoplov Louisa Bleriota, tip XI. Po uzoru na njega odlučuje sagraditi vlastiti zrakoplov. Njegov prijatelj i "učitelj aerotehnike" Delfosse, koji ga je podržao u naumu, obećao mu je darovati zrakoplovni motor. Sarić gradi zrakoplov u po-

drumu obiteljske kuće u Subotici. U početku radi u tajnosti kako bi izbjegao porugu mještana, kakvu je doživio sa svojim automobilom. Supruga mu pomaže u krojačkim, a prijatelji Sevčić i Brukler u stolarskim radovima. Raspon krila njegova zrakoplova iznosio je 8,5 metara, a dužina trupa 8 m. Krila tipa "parasol" (kišobran) bila su presvučena platnom, opremljena krilcima, a učvršćena s 44 čelične žice. Drveni trup rešetkaste strukture ojačan je okovima i zateznom užadi, nije presvučen platnom, a podvozje čine dva kotača s ublaživačima te repna drljača. U kabini se nalazio upravljač, ručica snage i pletena vrtna sjedalica skraćenih nogu. Sve platnene površine bile su lakirane i obojene svijetloplavom bojom. Samograditelj je zrakoplov stajao razumnih 300 kruna jer je većina materijala bila dar lokalnih obrtnika. Gradnja je trajala više od godine, a u srpnju 1910. godine zrakoplov je završen. Tada mu iz Delfosseove tvornice stiže motor Anzani od 24 KS. Avion je izložen je od 14. do 20. lipnja 1910. u dvorani Gradskog kazališta. Na obližnjem hipodromu sagrađen je hangar, kamo je zrakoplov ubrzo premješten. Potkraj srpnja 1910. godine, Sarić počinje učiti osnove letenja te uspijeva preletjeti čitavu duljinu hipodroma. Nedostatna snaga motora bila je znatno ograničenje pa Sarić odlučuje sagraditi jači motor. Peterocilindrični zvjezdasti motor snage 50 KS, sličan motoru "Gnome", sagradio je po svom nacrtu u subotičkoj tvorni-

ci Rotman, a na njega je ugradio Anzanijev rasplinjač. U početku je motor radio kao rotacijski, a poslije je pregrađen u fiksni.

Prvi javni let

U rujnu su Sarićevi letovi bivali sve dulji i viši pa ga gradska uprava potiče da priredi javni let. Grad je uskoro oblijepljen plakatima na kojima stoji: "Ivan Sarić, subotički avijatičar, 16. listopada 1910. godine, u nedjelju poslije podne u tri sata, na konjičkom trkalištu, priređuje više letenja svojim monoplanom. U slučaju lošeg vremena, priredba se

da je aparat slabe i krhke konstrukcije. Ali zanos za letenjem nije mi dopuštao pomisliti na strah. Kotači su počeli kliziti po zemljištu prekrivenom travom. Onda je nastupio trzaj. Zatim još jedan. I još jedan. I onda sam bio u zraku. Uzletio sam na visinu od trideset metara i letio sam u dužini od tisuću metara. Išlo je sve kako sam očekivao. Uzbuđenje koje sam doživio ne bih danas mogao potpuno reproducirati u sjećanju. Znam samo da sam bio ispunjen neizmjernim unutarnjim zadovoljstvom koje nije imalo granice." Novinar budimpeštanskog

ime "Sarić II". Njome je letio 1911. godine.

Sarićev model helikoptera

Njegove daljnje radove na konstrukciji zrakoplova i letenju omeo je I. svjetski rat, no Sarić ipak nastavlja s konstruiranjem letjelica. Godine 1917. konstruirao je model helikoptera pokretan zvjezdastim motorom, koji je pokazao odlične rezultate u letu. Za izradbu helikoptera u prirodnoj veličini nije imao novaca. Poslije je radio u svojoj struci kao službenik računovodstvenog ureda u Subotici. Do visoke dobi bio je

Sarić ispred svog prvog aviona na kojem je vidljiv motor Anzani od 24 KS

odlaže za iduću nedjelju". Dan je bio lijep, s nešto vjetera, pa se okupilo čak 7000 Subotičana i gradskih uglednika. Sarić je izveo dva leta. Prvo je preletio s kraja na kraj trkališta, a zatim je postavio zrakoplov na početak trkališta te je, rulajući po zemlji samo 30-ak metara uzletio na visinu od oko trideset metara i u širokom krugu obletio trkalište. Pri slijetanju jedan je cilindar motora napukao i iz njega je počeo sukljati dim, no Sarić je uspio sretno sletjeti. "Oduševljena ga je publika ponijela do tribine, gdje su mu uzvanici čestitali i oko vrata mu objesili srebrni vijenac, koji su za svojeg hrabrog sugrađanina izradile učenice Obrtne škole." Sam letač o svom pothvatu kazuje: "Bio sam svjestan

dnevnika "Hirlap" Gyula Revaš, poznati zrakoplovni stručnjak, na upit subotičkih novinara za mišljenje o Sarićevu zrakoplovu, rekao je: "Ako pri uspoređivanju isključimo inozemne pilote, Subotica može biti ponosna na svoga sina. Mađarski su se zrakoplovi mjesecima samo kotrljali po zemlji kao kovana rublja. Još nijedan nije zaslužio naziv pilota, bili su samo šoferi..." Poslije je Sarić izveo mnoge modifikacije na svojem zrakoplovu. Ugradio je jači sedmerocilindrični zvjezdasti motor, koji nabavlja u suradnji s tvorničarom Delfosseom. Izgradio je i tri elise različita koraka. Unio je neke promjene i na repnim površinama i na amortizerima podvozja. Znatno usavršenom letjelici dao je

predsjednik motociklističkog društva i tajnik biciklističkog udruženja. Aktivno je radio u mnogim tehničkim sekcijama tadašnje Narodne tehnike. Poslije II. svjetskog rata, od Sarićeva su zrakoplova ostali samo motor, tri elise, željezni okovi i neki sitni dijelovi. Godine 1959., na temelju konstruktorovih fotografija i sjećanja, zrakoplov "Sarić 1" rekonstruiran u subotičkom aeroklubu. Rekonstrukcija se danas čuva u Muzeju zrakoplovstva na beogradskom aerodromu Surčin, a na njoj su mnogi dijelovi originalni. Ivan Sarić je umro u rodnoj Subotici 23. kolovoza 1966. godine s navršениh devedeset godina života. Do kraja života radio je na svojim izumima, kao i na promicanju sporta. ■

Roger Moorhouse: *Ubiti Hitlera - Treći Reich i urote protiv Führera, Srednja Europa, Zagreb 2008.*

Atentatori na Hitlera kreću se u rasponu od običnih zanatlija do vojnika s visokim činovima, od apolitičnih do ideologijom opsjednutih osoba te od neprijateljskih agenata do najbližih suradnika. Svima njima najveći je neuspjeh bilo to što nisu mogli izvršiti povjerenu im zadaću - osloboditi svijet od Adolfa Hitlera. Ipak, oni zaslužuju više od toga da postoje samo kao usputne bilješke u povijesti, više od opskurnosti na koju su bili osuđeni od svoga vremena i običaja te, u mnogim slučajevima, od svojih nacističkih krvnika. Ovo je pripovijest o njihovim planovima, njihovim motivima i njihovim neuspjesima, ali i pripovijest o uspješnom preživljavanju jednog tiranina. Autor opisuje niz pokušaja atentata na Adolfa Hitlera, od najpoznatijih atentatora (Canaris i Stauffenberg) do manje poznatih ili posve nepoznatih, koji su željeli promijeniti tijek povijesti. Tko su oni bili, kakve su ih pobude vodile, čemu su uistinu težili? Odgovori na sva ta i druga pitanja oblikuju sjajnu pripovijest o ljudskom junaštvu i neobičnoj smjelosti, ali istodobno i o podlosti i izdaji.

Hitler nije bio svjestan svih zavjera koje su smišljane protiv njega niti je bio svjestan razmjera njemačkog pokreta otpora. Nije bio svjestan niti toga koliko je imao sreće da izbjegne atentat. Njegov je sigurnosni režim bio čvrst, ali je imao propusta. Hitlerovo preživljavanje nije imalo veze s intervencijom "Providnosti", nego je za to trebao zahvaliti lošoj sreći svojih neprijatelja ili čak svojoj viraški dobroj sreći. Iako to često nije znao, Hitler se poigravao sa smrću nekoliko puta. Da je, primjerice, njegov govor u Bürgerbräukelleru u Münchenu trajao samo deset minuta duže, ubila bi ga domišljato izrađena bomba Georga Elsera. Da je gubio vrijeme razgledavajući izložbu naoružanja 1943. godine, pao bi kao žrtva prvog svjetskog bombaša samoubojice. Da upaljač u Tresckowljevim "bocama konjaka" nije zakazao, Hitlera bi eksplozija otpuhala u zaborav negdje iznad Bjelorusije. Možda je to neznanje bila blagodät za Führera jer mu je omogućila da se pokaže, u svom završnom činu, kao voljeni i poštovani vođa "arijevskog naroda", a i da umre, kako je to on opisao, "sretna srca".

Moorhouse postavlja i teško pitanje o smislu tiranoubojstva, tj. o opravdanosti atentata na diktatore. U knjizi se daje i šira slika povijesnih okolnosti u kojima su živjeli Hitler i njegovi potencijalni ubojice, opisuju se društveni i politički preduvjeti pojedinih pokušaja atentata, kao i sudbina atentatora.

Mirela MENGES

FILMOTEKA

Djevojka s jezera

- talijanska krimi drama (2007.)
- trajanje: 95 minuta
- redatelj: Andrea Molaioli
- glume: Toni Servillo (detektiv Sanzio), Valeria Golino (Chiara Canali), Omero Antonutti (otac di Mario)

Iako su nam prvi susjedi, naše poznavanje suvremenog talijanskog filma je oskudno (osim onog s Monicom Bellucci). Stoga je prava poslastica imati priliku pogledati najbolje od suvremene produkcije s Tjedna suvremenoga talijanskog filma u kinu Tuškanac u Zagrebu. Tjedan je zatvorio jedan od najnagrađivanijih talijanskih filmova prošle godine, *Djevojka s jezera* (*La ragazza del lago*), redatelja debitanta Andree Molaiolija. Priča o malom mjestu pokraj Udina koje uzdrma ubojstvo lokalne ljepotice i po svemu djevojke slobodnih nazora gotovo je tipična priča o detektivu koji malo-pomalo rasvjetljava zločin i traži ubojicu. Nema zaista u ovom filmu ništa novo, drukčije ili posebno što bi ga izdvojilo od tipičnih američkih tv-proizvoda za nedjeljno poslijepodne. Iako su likovi mozaično posloženi unutar same strukture filma te izvrsno oblikovani, posebna draž filma jest atmosfera savršeno uklopljena u spektakularnu prirodu talijanske regije Friuli-Venezia Giulia. Logično, glumački je superioran Toni Servillo, koji najčešće ulogu interpretira neverbalnom komunikacijom, čime se još više pojačava začudnost samog filma. Ipak, glavna zamjerka filmu je dužina. Cini se, naime, da je film mnogo duži, što pokazuje da je redatelj u montaži imao problema s ritmom. No, s obzirom na čvrstu strukturu filma, nejasno je što se to trebalo odnosno moglo iz filma izbaciti da se dobije potrebna protočnost. Srećom, nije na nama da rješavamo, u ovom slučaju nerješivi, problem.

Leon RIZMAUL

Kriste Kralju, sjeti nas se!

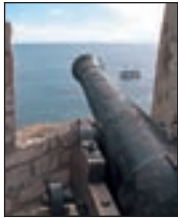
Zadnja je nedjelja u crkvenoj godini, a 34. nedjelja kroz godinu ujedno je svetkovina Gospodina našega Isusa Krista, kralja svega stvorenja, pa dolikuje da ovoj svetkovini posvetimo koju riječ.

U današnje je vrijeme uobičajeno da se premijerom, predsjednikom, kraljem, na svoj način državnim poglavarom, postaje ili izborima ili nasljedstvom. I kad čovjek pogleda predizborne kampanje koje se vode da bi se postalo "kraljem", uvida kako se ponekad i ne biraju sredstva samo da bi se to postiglo. No, javnost se na to navikla i ne obazire se previše. Nisam stručnjak za proučavanje ljudske psihe i ne mogu kompetentno govoriti o tome što to čovjeka "tjera" da se kandidira za tako važno mjesto i funkciju. No, kao običan smrtnik, uviđam neke stvari koje me u najmanju ruku tjeraju na razmišljanje. Sve osobe na vrhu odnosno na vlasti imaju, istina, veliku odgovornost za društvenu zajednicu, ali nisam baš siguran da ih upravo to motivira u natjecanju za predsjednička, premijerska ili "kraljevska" mjesta. Nekad mi se čini, a bio bih sretan da nisam u pravu, da je posrijedi ipak slatki okus vlasti i s tim povezanih povlastica.

Na dan kada se u Katoličkoj crkvi slavi svetkovina Krista Kralja dužan sam progovoriti o jednom drugom kralju. Neobičnom, posebnom, drukčijem, požrtvovnom, altruističnom Kralju. Onomu koji je jedini od svih kraljeva rekao da njegova uloga na zemlji nije u tome da njemu drugi služe, već da on bude sluga svima; kralju koji nije tražio da se drugi žrtvuju za njega, već se sam do žrtve života žrtvovao za druge; kralju koji nije živio ni u kakvim palačama, već se zadovoljio time da "lisice imaju jazbine, ptice nebeske gnijezda, a Sin Čovječji nema gdje bi glavu naslonio"; kralju koji nije navikao ni na kakvu raskoš, već "sam sebe oplijeni uzevši lik sluge"; kralju koji je bio izdan, poplivan, ismijan, ponižen, ubijen kao najveći delinkvent, usprkos činjenici da je na sebe preuzeo odgovornost za društvenu zajednicu (breme grijeha čitavoga svijeta stavljeno je preko križa na njegova ramena). Zato On nije kralj za ovo vrijeme, za ovu zemlju, za zemaljska kraljevstva, ali je kralj za sva vremena, sve zemlje, sva kraljevstva. Zato se On nije ovdje natjecao ni za kakvog kralja, iako su ga i na zemlji takvim proglasili, već mu je cilj sjetiti se ponekih ljudi "kada dođe u svoje kraljevstvo". Kojih ljudi? Onih za koje evanđelist Matej kaže da su znali najpotrebnijima u ljudskom društvu dati kruha kad su ovi bili gladni, koje su napojili kad su bili žedni, koje su posjetili u tamnici kad su bili zatvoreni, koje su obukli kad su ostali bez odjeće, koje su primili u svoj stan kad su bili prognani. Nitko to nije trebao učiniti Njemu kao kralju, dovoljno je da je učinio nekomu od ljudi, onima kojima je to bilo potrebno, najmanjima, najpotrebnijima, najugroženijima. Tko na zemlji umije tako živjeti i tako se ponašati, njemu Krist Kralj poručuje: "Dodite, blagoslovljeni... primite u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta!" Koji pak ne, takvima bez ustručavanja kaže: "Odlazite od mene, prokleti, u oganj vječni, pripravljen davlu i anđelima njegovim!" Zašto? Jer "što god ne učinite jednomu od onih najmanjih, ni meni ne učinite".

Kriste, neobični Kralju, kada sjedneš na svoje prijestolje i budeš razlučivao jedne od drugih, sjeti nas se i uvedi nas u svoje kraljevstvo, u život vječni. Pomozi nam da Te ovdje na zemlji prepoznamo u najpotrebnijima kako bi i Ti prepoznao nas i uveo nas u svoje kraljevstvo.

Žarko RELOTA

22. studenog 1351.

Vatreno oružje u Hrvatskoj

Najstariji spomen vatrenog oružja u **Hrvatskoj** potječe iz uvijek oprezne **Dubrovačke Republike**, koja je pažljivo pratila sve novosti u razvoju ratnog umijeća. U skladu s time, dubrovačko **Malo vijeće** zaključilo je 22. studenog **1351.** ugovor s nekim **Nikolom Teutonicusom** o izradi jedne *spingarde*. Iako neki stručnjaci smatraju da je *spingarda* bila bacačko, a ne vatreno oružje, i prvi sljedeći spomen vatrenog oružja potječe iz **Dubrovnika**. Tijekom rata hrvatsko-ugarskog kralja **Ludovika** i **Genove** protiv **Venecije 1378.**, Vijeće umoljenih naložilo je kapetanima sedam topovskih položaja prema moru, da bombardama pucaju po svakom mletačkom brodu koji uplovi u prolaz između **Lokruma** i grada. Osim što je prednjačio u uporabi topova, Dubrovnik je prednjačio i u njihovoj izradi. Već **1410.** osnovana je topovska ljevaonica, a Dubrovčani su prodavali, darivali i posuđivali topove ostalim dalmatinskim komunama ili vladarima u zaleđu. Tijekom **XVI.** stoljeća izrađivao ih je slavni majstor **Ivan Rabljanin**. Mnogi dubrovački topovi nestali su u vrijeme francuske i austrijske vojne uprave, a danas ih tek nekoliko na dubrovačkim zidinama podsjeća na vatrenu moć drevne Republike.

27. studenog 1095.

Prvi križarski pohod

Poslije gubitka gotovo cijele **Male Azije** i pada **Jeruzalema**, na bizantskom je dvoru zavladao panika. Ratoborni muslimanski **Seldžuci** zaprijetili su i samom **Carigradu**, pa je car **Aleksije Komnen** pozvao Zapad da mu pomogne najamničkim odredima. Pomoć je zaista stigla, ali u obliku koji **Bizantinci** nisu željeli ni očekivali. Dana 27. studenog **1095.** papa **Urban II.** na velikom je koncilu u francuskom **Clermontu** potaknuo **Europu** da oslobodi sveta mjesta u **Palestini** i pomogne istočnim kršćanima. Pritom je obećao i nagradu, "*neprolaznu slavu u kraljevstvu nebeskom*". Urbanova temeljna zamisao kompromitirala se u osam krvavih križarskih ratova, u kojima su europski vitezovi tijekom dva stoljeća manje marili za **Bizant**, a više za vlastitu korist stvaranjem novih feudalnih državnica na osvojenom području. U jednom trenutku opljačkali su i Carigrad te njime vladali više od pedeset godina. Uspjesi su bili privremeni, a gubici **Istoka** i **Zapada** procjenjuju se na dva milijuna mrtvih.

Leon RIZMAUL

WEB INFO

povijest.net

Svi mi koji se u svojem radu često moramo koristiti povijesnim podacima ili jednostavno volimo *učiteljicu života* ponekad smo i umorni od traženja literature koja se bavi onim što nas zanima. Isti slučaj je i s internetom, koji je najpraktičniji za stjecanje željenih znanja. Većina zanimljivih portala je na stranim jezicima, i bez obzira koliko ih dobro poznavali ipak je ljepše i brže čitati hrvatski. Zato je dobro imati **povijest.net**, ili **hrvatski povijesni portal**, koji je zapravo specijalizirani elektronički časopis za povijest i srodne znanosti. Prije gotovo tri godine pokrenuo ga je profesor **Miljenko Hajdarović**. Na ovim stranicama povjesničari i ostali stručnjaci iz cijele **Hrvatske** objavljuju različite članke i povijesne preglede, koji obuhvaćaju razdoblje od kamenog doba pa sve do današnjih dana. Za željne rasprave postoje i forumi. Novi članci redovito stižu: evo, upravo ovoga tjedna objavljen je zanimljivi pregled **Korejskoga rata**...

Povijest.net je prije svega produkt inicijative jednog entuzijasta koji sam obavlja većinu poslova vezanih za stranicu, zato i ima određenih nedostataka. Ipak, ona je vrlo perspektivna i mogla bi, uz malo više promocije i *kozmetike*, postati zaista reprezentativna...Elektronički časopis u punom smislu riječi!

Domagoj VLAHOVIĆ

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. U antičko doba naziv Pariza bio je:

- A Sotia
- B Parisia
- C Lutetia

2. Prije no što je postao muzej, Louvre je bio:

- A vojarna
- B kraljevska palača
- C crkva

3. Najpoznatije pariško brdo zove se:

- A Montmartre
- B Fontainebleau
- C Temple

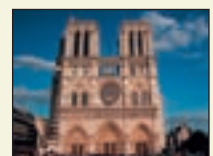

4. Gradnja Eiffelovog tornja je završena:

- A 1871. godine
- B 1889. godine
- C 1899. godine

5. Katedrala Notre Dame po stilu gradnje je:

- A gotička
- B romanička
- C barokna

Prislanje: 1c:2b:5a:4b:5a

Belleville

Belleville je vodeći američki proizvođač vojnih čizama, sa proizvodnjom od gotovo 1,000,000 pari godišnje. Njihove čizme u redovitoj su upotrebi u letaćkim postrojbama i marincima.

ISO 9001
Certified

650 ST - WATERPROOF SAFETY TOE BOOT - USAF

- VANGUARD® konstrukcija ležišta stopala
- Gornjište u sivo zelenoj boji izrađeno od vrhunske goveđe kože i CORDURA® Nylon materijala
- Vodonepropusna membrana
- Unutrasnjost - membrana
- Zaštita prstiju čeličnom kapom na razini zaštite sukladnoj standardima ASTM F2412-05 i F2413-05
- Poliuretansko ležište stopala
- Potplat VIBRAM® FIRE & ICE™ dizajna za sigurnije kretanje zaleđenom površinom
- Poliuretanski izmjenjivi uložak
- Visina sare 203 mm

SYMPATEX®
technology

U.S. AIR FORCE
UNIFORM
APPROVED

Potplat VIBRAM® - Sierra

CORDURA

COOLMAX®

X-static

Gore-Tex

vibram

DuPont
NOMEX

Thinsulate
INSULATION

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.

Kustošijanska B, 10000 Zagreb, Croatia, UJT number: 1558340, NATO CAGE CODE: A00AB
tel: +385 1 3772777, fax: +385 1 3730751, info@kroko.hr

www.kroko.hr